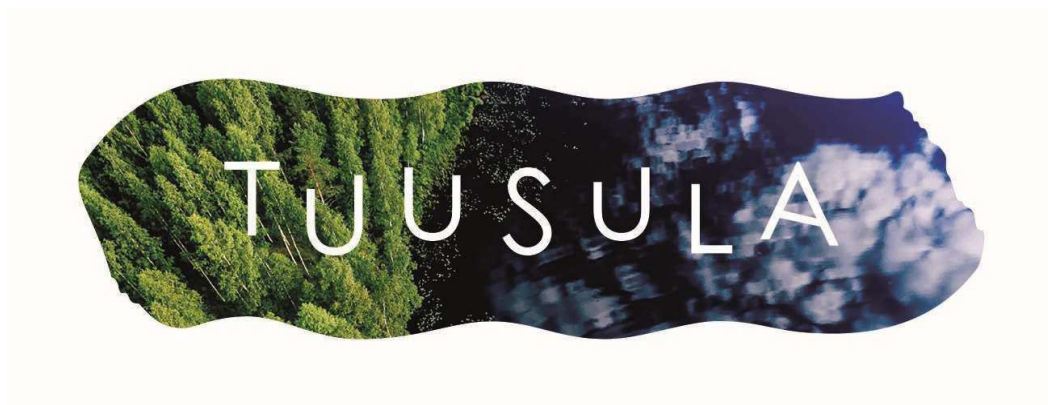
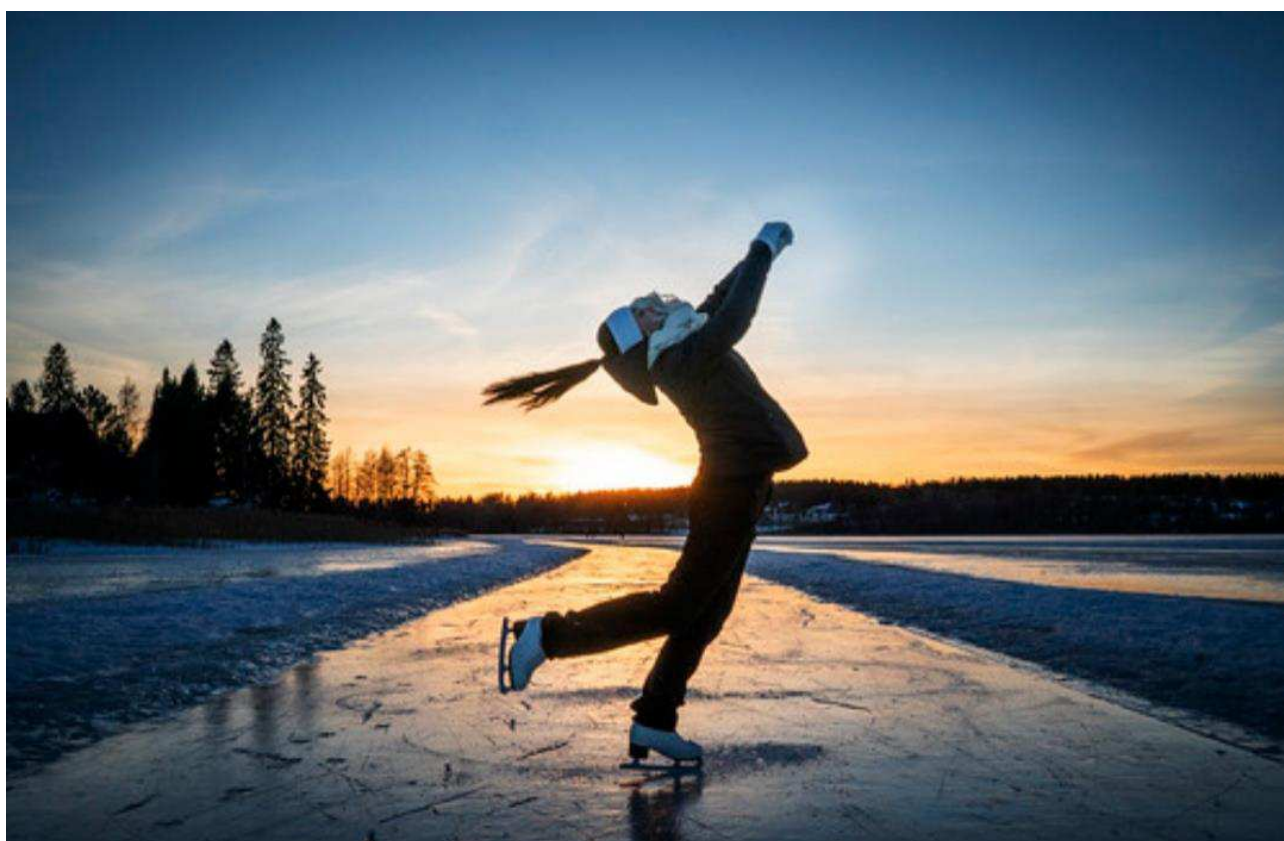

TARKASTUSLAUTAKUNTA

Arviointikertomus 2019

Sisällys

1	Tarkastuslautakunnan toiminta	3
2	Puheenjohtajan saate	5
3	Edellisen vuoden arviointikertomuksen vaikutuksia	6
4	Kunnan talouden tila	7
5	Sivistyksen toimialue	8
5.1	Kasvatuksen ja sivistyksen lautakunta	8
5.2	Kulttuurilautakunta	14
5.3	Vapaa-aikalautakunta	16
6	Kasvun ja ympäristön toimialue	18
6.1	Kuntakehityslautakunta	18
6.2	Tekninen lautakunta	21
7	Yhteisten palvelujen toimialue	25
7.1	Henkilöstö	28
8	Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta	30
9	Tuusulan Vesi	33
10	Keski-Uudenmaan ympäristökeskus	35
11	Konserniyhteisöt ja kuntayhtymät	38
11.1	Konserniyhteisöt	38
11.2	Kuntayhtymät	41

1 Tarkastuslautakunnan toiminta

Tarkastuslautakunnan jäsenet ja henkilökohtaiset varajäsenet 31.12.2019

Jäsenet	Varajäsenet
Seppo Noro pj.	Pasi Hyvämäki
Jere Pulska vpj.	Kyösti Lehtonen
Eija Brilli	Hanna Rintala
Hanna Catani	Arja Taipale
Timo Huhtaluoma	Kalevi Piippo
Jania Kleimola	Martti Väyrynen
Mirka Kovalainen	Maria Mantela
Ulla Montell	Asta Juntunen
Annina Nuutinen	Tanja Pekkola
Tuija Riola	Päivi Immonen
Veijo Viiru	Harri Hellgren

Tammikuussa 2019 lautakunnan puheenjohtajana oli vielä Eetu Niemelä ja tammikuusta kesäkuuhun Tommi Partanen. Kesäkuusta lähtien puheenjohtaja on ollut Seppo Noro. Lautakunnan sihteerinä ovat toimineet Aila Toivonen ja Tuomas Koskiniemi

Arviointikertomuksen rakenne

Arviointikertomus koostuu arviointitekstistä ja sitä tukevasta materiaalista, esimerkiksi taulukoista, kuvioista, johtopäätöksistä ja suosituksista.

Kunnanhallitukselta ja arvioiduilta tahoilta odotettavat toimenpiteet arviointikertomuksen johdosta

Tarkastuslautakunta odottaa vastauksia ensisijaisesti arviointikertomuksessa esitettyjen suositusten toteuttamisesta. Tarkastuslautakunta rohkaisee arvioituja tahoja myös antamaan palautetta ja kehitysehdotuksia arviointikertomuksesta ja tarkastuslautakunnan toiminnasta. Lisäksi tarkastuslautakunnalle voi esittää ehdotuksia tarkastuskohteista, joihin toivotaan kiinnitettävän huomiota.

Tarkastuslautakunnan toiminta ja arviointityö

Valtuuston toimikaudekseen asettama tarkastuslautakunta vastaa kuntalain 121 §:n nojalla kunnan hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämisestä sekä tarkastusta koskevien asioiden valmistelusta. Lautakunnan tehtävänä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Tarkastuslautakunta pitää yllä sidonnaisuusrekisteriä. Vuoden 2019 arviointiin liittyen tarkastuslautakunta kokoontui kuusi kertaa vuoden 2019 aikana ja vuoden 2020 aikana kahdeksan kertaa, joista 7.4. lähtien kokoukset pidettiin etänä Teams-sovelluksen avulla. Lautakunnan jäsenet ovat perehtyneet kunnan palvelutuotantoon seuraamalla toimialueiden toimintaa mm. osallistumalla lautakuntien kokouksiin kummijärjestelmän puitteissa ja kuulemalla vastuuhenkilöitä. Arviointi on suoritettu osallistumisen, toimintakertomuksien ja kunnan

tilinpäätöksen pohjalta sekä haastattelemalla kunnan luottamushenkilöitä, ylintä johtoa ja henkilökuntaa.

Tarkastuslautakunta on kuullut pormestari Arto Lindbergia, talousjohtaja Markku Vehmasta kaksi kertaa, sivistysjohtaja Virpi Lehmusvaaraa, tilapalvelupäällikkö Ritva Lappalaista, kansliapäällikkö Harri Lipastia ja apulaispormestari Mika Mäki-Kuhnaa. Vastuunalainen tilintarkastaja Juha Huuskonen on esitellyt tilintarkastussuunnitelman ja tilintarkastuksen väliraportin sekä tilintarkastuskertomuksen.

Tilintarkastus ja tarkastustoimi

Valtuuston asettamana tilintarkastajana on toiminut tilintarkastusyriitys KPMG Oy Ab ja kertomusvuoden 2019 vastuunalaisena tilintarkastajana Juha Huuskonen.

2 Puheenjohtajan saate

Vuoden 2019 aikana tarkastuslautakunnalla oli kolme puheenjohtajaa. Kesäkuussa puheenjohtajuus siirtyi minulle valtuuston päätöksellä. Tarjous tai pyyntö asettua lautakunnan johtoon oli yllättävä, mutta houkutteleva, sillä se tarjoaa tilaisuuden syventää näkemystä Tuusulan kunnan tilasta ja toiminnasta. Uuden oppiminen on aina haaste ja tarjoaa mahdollisuuden kehittymiseen. Olenkin kuluneen vajaan vuoden aikana oppinut monia asioita, mistä on kiittäminen erityisesti lautakunnan jäsenistöä, jolla on loistava ja vastuullinen asenne vaativaan työhön ja kokemusta siitä jo kolmatta vuotta. Myös kunnan tilintarkastusyhtiö muuttui vuoden puolivälissä, mistä seurasi lautakunnan sihteerin ja päävastuullisen tilintarkastajan vaihdos.

Arviointikertomus perustuu totuttuun tapaan talousarvioon, tilinpäätökseen, johtavien viranhaltijoiden kuulemiseen, näille esitettyihin kirjallisiin ja suullisiin kysymyksiin ja nk. kummijärjestelmään. Kummijärjestelmä perustuu siihen, että tarkastuslautakunta on keskuudestaan valinnut seuraajat eri hallinnonaloille. Näillä on oikeus osallistua oman alansa lautakunnan kokouksiin ja näin olla paremmin selvillä kyseisen lautakunnan toiminnasta ja dynamiikasta. Tämä parantaa huomattavasti lautakuntakummien osaamista ja ymmärrystä kyseisellä hallinnonalalla. Pitää muistaa, että tarkastuslautakunnan arviointikertomus koostuu sen jäsenten itse tekemistä arviointikirjoituksista. Se ei siis ole viranhaltijoiden valmistelemia tekstiä, vaan on meidän maallikkojen, tavallisten kuntalaisten, ymmärryksemme mukaan tekemää analyysiä, joka toki perustuu viranhaltijoiden tekemään aineistoon.

Arviointikertomuksen työstäminen painottui kevään 2020 maalisi- ja huhtikuulle, jolloin koronaviruspandemia saavutti Suomen ja erityisesti Uudenmaan. Tällä on ollut suuri käytännön vaikutus lautakunnan työskentelyyn. Olemme nimittäin siirtyneet etäkokouksiin Teams-applikaation avulla. Kokoustaminen on sujunut riittävän hyvin, jotta olemme voineet arviointikertomusta yhdessä tehdä.

Koronaviruspandemia ja sen aiheuttama poikkeustila monine rajoituksineen ja talouden hyytyminen vaikuttavat suuresti myös Tuusulan kunnan palvelutuotantoon ja talouteen, mutta siitä raportointi kuuluu tarkastuslautakunnan osalta vuoden 2020 arviointikertomukseen. Tätä kirjoittaessa huhtikuun lopulla elämme tulevaisuuden suhteen sankassa sumussa ja syvässä epävarmuudessa monien uhkien edessä.

Seppo Noro

3 Edellisen vuoden arviointikertomuksen vaikutuksia

Arviointikertomus 2018 käsiteltiin kunnan hallinnossa totuttuun tapaan. Aluksi järjestettiin kertomuksen julkistamistilaisuus, jossa lautakunnan jäsen Annina Nuutinen ja Kyösti Lehtonen esittelivät sen. Huomioista käytiin alustavaa keskustelua.

Seuraavaksi asiakirja tuotiin kesäkuussa valtuustoon, joka lähetti sen lautakuntiin käsiteltäväksi. Lautakunnat antoivat vastauksensa lokakuuhun mennessä. Sen antoivat tekninen lautakunta, kuntakehityslautakunta ja sen rakennusvalvontajaosto, kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta, kasvatus- ja sivistyslautakunta sekä kunnanhallitus.

Sosiaali- ja terveystoimen tuottamisvastuunkin siirryttyä vuoden 2019 alusta Keusoten tehtäväksi lakkautettiin Tuusulan sosiaali- ja terveyslautakunta. Niinpä kukaan ei vastannut arviointikertomuksen niihin osiin, jotka koskivat vanhus- ja vammaispalveluja, sosiaalipalveluja, sairaalapalveluja ja terveyspalveluja.

Yhteenvetona näistä lautakuntien vastauksista voidaan todeta, että keskeisiä haasteita toimialueilla ovat henkilöstöressurssien niukkuus, sisäilmaongelmat, palveluverkon uudistamiseen liittyvät asiat ja kunnan talouden tila. Lisäksi huomio kiinnitettiin eri lautakuntien erityiskysymyksiin. Tämä lautakuntakierros ja niiden lausuntojen antaminen on merkittävin osa arviointikertomuksen vaikuttavuutta. Tarkastuslautakunta pyrki asialliseen, kannustavaan ja omaperäiseen arviointiin, mitä edesauttaa toimiva kummijärjestelmä.

Lautakuntien vastaukset tulivat vielä tiedoksi valtuustoon lokakuussa ja niistä käytiin lyhyt keskustelu. Lopuksi myös tarkastuslautakunta keskusteli lautakuntien vastauksista ja pyrkii oppimaan saamastaan kokemuksesta ja palautteesta.

4 Kunnan talouden tila

Kun vuoden 2019 tilinpäätös, joka sisältää myös vesiliikelaitoksen, on n. 20 milj. euroa alijäämäinen, ei tulosta voi pitää hyvänä. Lisäksi kunnan lainamäärä kasvoi lähes 30 milj. euroa 126,4 milj. euroon. Lainamäärä jatkaa nopeaa kasvuaan johtuen investointien kasautumisesta. Tarkasteltaessa Tuusulan kunnan talouden kehitystä arvioinnin kohteena olevana vuonna huomio kiinnittyy siihen, että toteutumisessa suhteessa suunniteltuun on sekä myönteisiä että kielteisiä elementtejä.

Ensinnäkin sivistyksen, kasvun ja ympäristön ja yhteisten palvelujen toimialueilla palvelujen yhteenlasketut nettomenot jäivät n. 2,5 milj. euroa pienemmiksi kuin alkuperäisessä talousarviossa esitettiin. Toiseksi maanmyyntitulot ja tulot maankäyttökorvauksista toteutuivat n. 1,4 milj. euroa suurempina. Kolmanneksi valtionosuuksien toteutuma oli n. 1,7 milj. euroa suurempi, mikä tosin johtui suurelta osin valtionosuuksien 2020 aikaistamisesta.

Sen sijaan tulokseen negatiivisesti vaikuttaneet seikat olivat euromääräisesti selvästi suurempia. Keusoten palveluihin varattu määräraha ylittyi yli 8 milj. euroa. Määrärahaa lisättiin kesken kauden n. 1,5 milj. eurolla. Verotulot alittuivat yli 7 milj. euroa arvioidusta. Tämä oli tiedossa jo hyvissä ajoin vuoden aikana, sillä se johtui ongelmista valtion suorittamassa verojen keruussa.

Tilinpäätökseen sisältyy tulosta heikentäen eli alijäämää kasvattaen n. 10 milj. euroa koulu- ja muiden rakennusten sekä KUVESin peruspääomaan liittyviä alaskirjauksia. Tämä osa alijäämästä oli periaatteessa tiedossa jo vuoden 2019 talousarviota tehdessä, mutta sitä ei huomioitu siinä vaiheessa. Menettelyn syynä lienee seikat, jotka liittyvät budjetin hyväksymiseen ja julkisuuden hallintaan.

Kaiken kaikkiaan negatiiviset muutokset olivat siis selvästi suuremmat kuin positiiviset, joten seurauksena oli tuo mainittu 20 milj. euron alijäämä budjetoidun reilun 0,2 milj. euron alijäämän sijasta.

Arvioinnin johtopäätökset

- Keusoten budjetoinnissa ja ohjauksessa kaikki omistajakunnat epäonnistuivat, vaikka omistajaohjaukseen kiinnitettiin erityistä huomiota ja Tuusulasta Keusoten hallintoon osallistui kunnan terävin poliittikkokärki.
- Keusotelle budjetoitujen menojen rankka ylitys aiheuttaa merkittävää painetta vuoden 2020 kyseisten palvelujen kustannuksiin.
- Verotuloarvion alitus 2019 ei aiheuta merkittävää riskiä vuoden 2020 verotuloarvion toteutumiselle, mutta koronavirusepidemia aiheuttaa.
- Koulujen ja muiden rakennusten arvojen alaskirjaus on perusteltua. Siten saadaan 'pöytä puhtaaksi' tulevaisuutta varten.

Tarkastuslautakunnan suositukset

- Keusoten menojen hillintä on ensiarvoista, vaikka erikoissairaanhoidon menot ovat vaikeasti ennustettavissa.
- Investointien toteuttamisen aikajänteen pidentämistä pitää harkita.
- Kannattaa vakavasti harkita kunnan tulojen lisäämistä käytettävissä olevilla keinoilla.

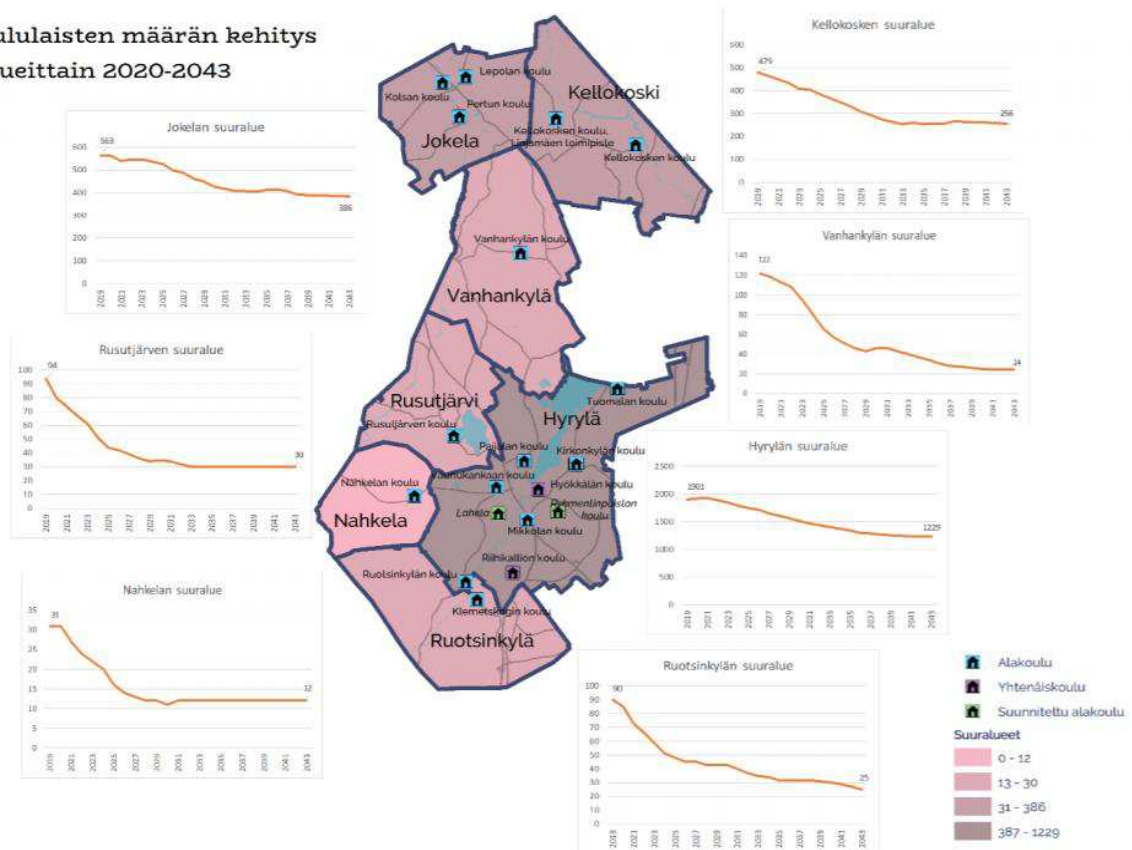
5 Sivistyksen toimialue

5.1 Kasvatuksen ja sivistyksen lautakunta

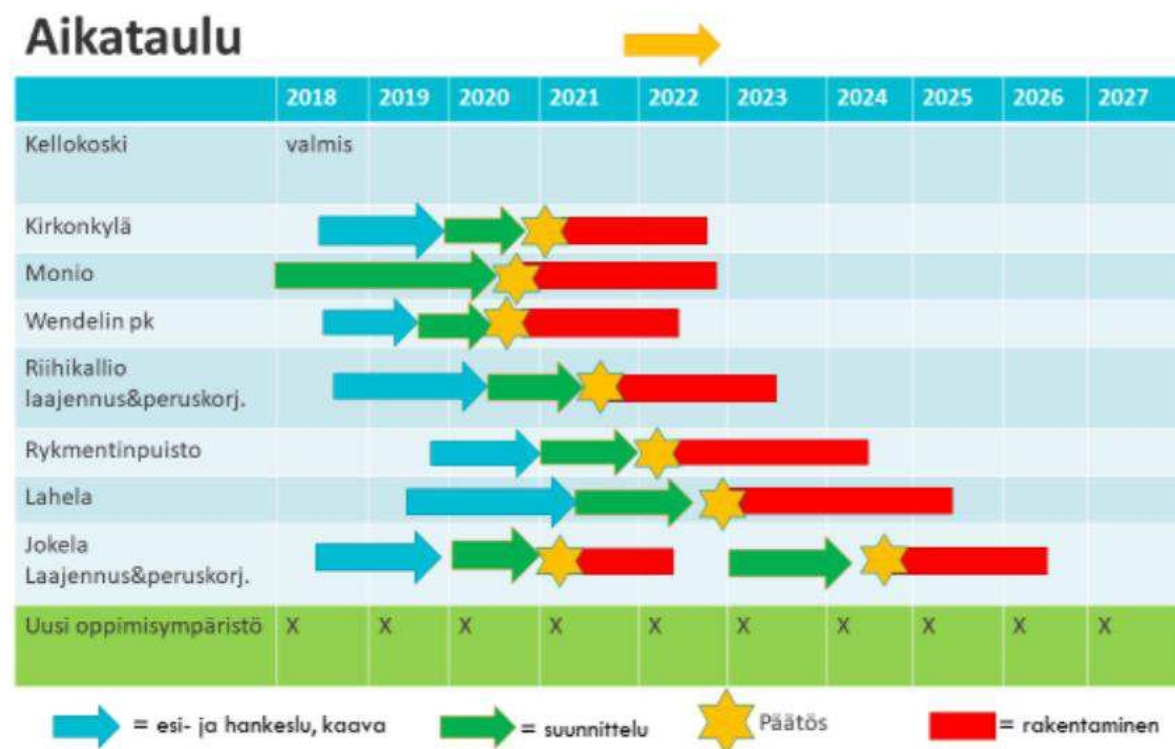
Keskitymme vuoden 2019 tarkastelussa palveluverkkouudistukseen koulujen ja päiväkotien osalta sekä erityisryhmien tukeen. Vuoden 2019 strategisena tavoitteena on ollut olla varhaiskasvatuksen ja koulutuksen kärkikunta. Sivistyksen toimialueen palveluverkkosuunnitelma on toteutunut hyväksyttyjen aikataulujen mukaisesti yhteistyössä Tuusulan kunnan tilapalveluiden ja kaavoituksen kanssa. Viivästymää on tullut lähinnä Monion osalta.

Tuusulan väestönkasvu ei toteutunut vuoden 2019 osalta vuonna 2018 arvioidulla tavalla, vaan se on jäänyt pienemmäksi, ollen vuodesta 2012 alkaen laskusuuntainen. Vuonna 2018 Tuusulassa syntyi 290 lasta. Kuntaliiton ennusteen mukaan kunnissa, joissa on 20 000-50 000 asukasta, väestönkasvu on -5,6 % vuosina 2019-2040. Tuusula on kuitenkin panostanut uusiin asuinalueisiin, joihin odotetaan merkittävää väestön lisäystä, mikä nostaa koulu- ja päiväkotipaikkojen tarvetta kasvualueilla (esim. Lahela ja Rykmentinpuisto) ja vastaavasti muilla alueilla palveluita tarvitsevien lasten määrä laskee merkittävästi kansallisen trendin mukaisesti. Tuusulassa on käynnissä massiivinen palveluverkkouudistus koulujen ja päiväkotien osalta, jolla pyritään kunnan strategian mukaisiin moderneihin ja terveisiin toimintaympäristöihin. Käyttöön on otettu laajalti väistötiloja, joista koituu noin 1-2 miljoonan euron vuosittainen kustannus.

Alakoululaisten määrän kehitys
suuralueittain 2020-2043

Palveluverkkosuunnitelman päivitetty aikataulus 11/2019

Suunnitteilla olevat koulut ja päiväkodit

Monio

Ensimmäisestä kilpailutuksesta valittiin MAOON, koska tarjous oli hyväksytty eri kriteereillä kuin mitä oli laitettu alkuperäiseen tarjouspyyntöön. Valittaja (YIT) oli tehnyt tarjouksen alkuperäisen pyynnön mukaisesti ja teki oikaisuvaatimuksen. Elinkaarimallihankinta keskeytettiin ja uusi kilpailutus aloitettiin vuoden 2019 lopussa, jossa toteutusmuodoksi valittiin kokonaishintainen pääurakka. Tarkoitus oli aloittaa rakentaminen vuonna 2019, mutta nykyisen arvion mukaan rakentaminen alkaa 2021.

Kirkonkylän kampus

Vuonna 2019 hankesuunnitelma on hyväksytty ja väistötilat on otettu käyttöön. Rakentaminen on tarkoitus aloittaa vuonna 2021-2022 ja käyttöönotto on suunniteltu syksylle 2022.

Riihikallion monitoimikampus

Keväällä 2019 tehtiin hankesuunnitelma ja purettiin rakennuksia alueelta. Rakentamisen valmistelu ja kilpailutus on tarkoitus tehdä vuosina 2020-2021 ja rakentaminen aloittaa vuonna 2022. Vuonna 2019 on otettu myös käyttöön väistötilat.

Jokelan koulukeskus

Vuonna 2019 laadittiin strategista kehittämissuunnitelmaa, joka on tulossa hyväksyttäväksi keväällä 2020.

Lahelan monitoimikampus

Vuonna 2019 oli tarkoitus aloittaa hankesuunnittelu.

Rykmentinpuiston monitoimikampus

Hankesuunnittelu käynnistyi loppuvuodesta 2019.

Päiväkoti Martta Wendelin

Toteutussuunnittelun valmistelu, suunnittelijoiden kilpailutus on suoritettu vuonna 2019, jolloin on hyväksytty hankesuunnitelma. Rakentaminen alkaisi nykyisen arvion mukaan vuonna 2021-2022. Tavoitteena on käyttöönotto syksyllä 2022.

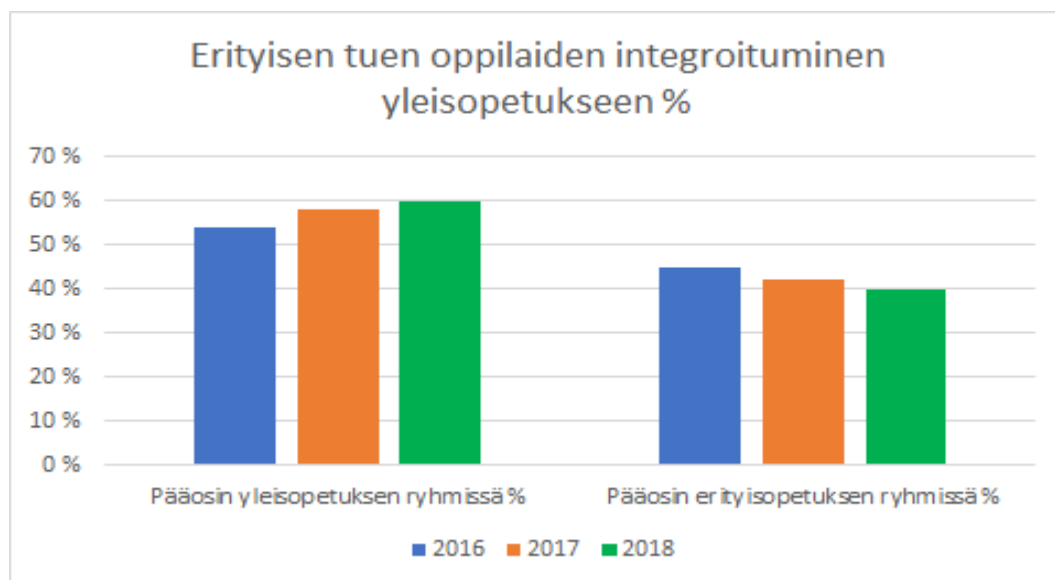
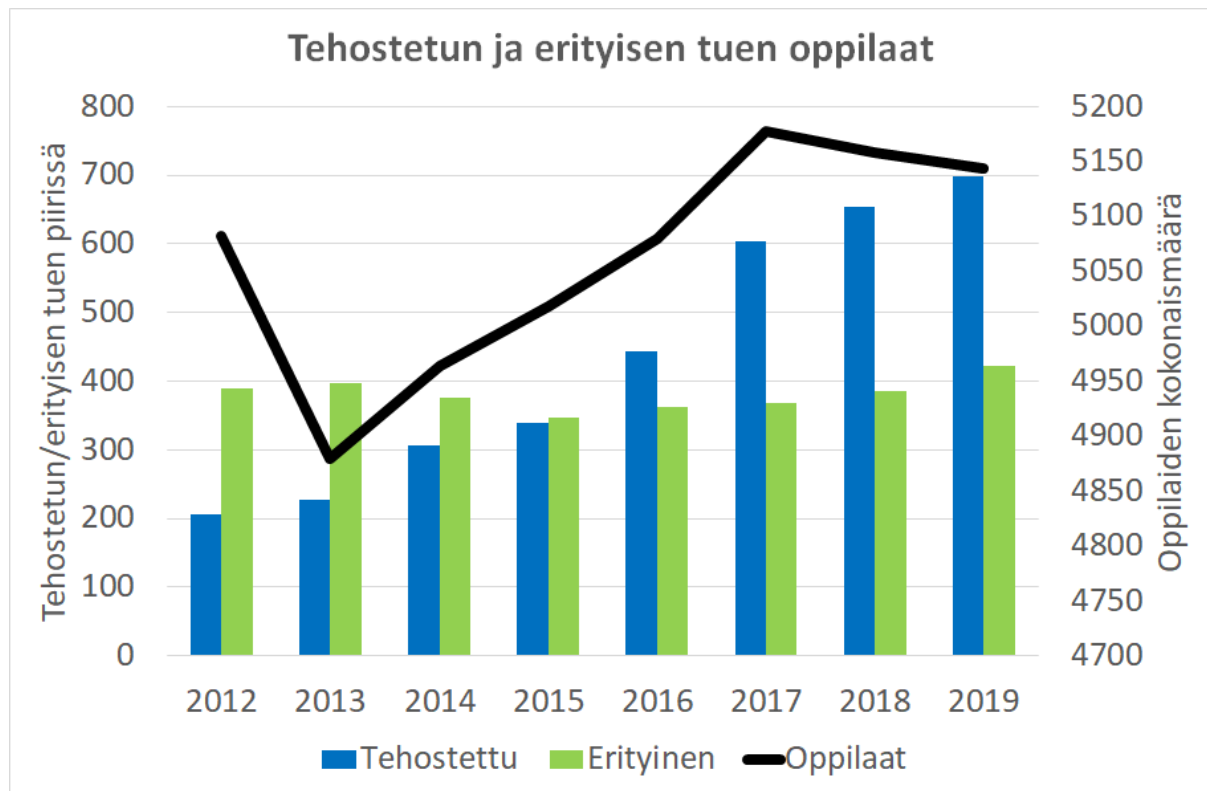

Mahdollisesti poistuvat tai siirtyvät koulut ja päiväkodit

Koulu/päiväkoti	Lopetus/ lopetusuhka	Suuri perus- korjaustarve	Siirto	Minne
Hyrylän lukio Hyökkälän koulukeskus		X	X	Monio
Tuomala k	X			
Vaunukangas k			X	Lahelan kampus
Linjamäki k	X			
Ruotsinkylä k		X	X	Lahelan kampus
Klemetskog k			X	Kirkonkylän kampus
Paijalan ns. puukoulu	lopetettu			
Nahkelan koulu	X			
Kirkonkylän koulu			X	Kirkonkylän kampus
Mattilan pk	lopetettu	X	X	Kirkonkylän kampus
Kievari,Väinölä, Mikkola, Hyrylä, Etelärinne päiväkodit		X		Martta Wendelin

Erityisopetus

Erityisen tuen oppilaiden määrä on pysynyt melko tasaisena ollen noin 7-8 % oppilaista. Tehostettua tukea saavien oppilaiden määrä on noussut viime vuosien aikana 4,1 prosentista 13,6 prosenttiin oppilaista. 60 % erityisen tuen oppilaista on integroituna osittain tai kokonaan yleisopetuksen ryhmissä.

Erityinen tuki Tuusulassa

Alueelliset STEPPI-luokat ovat pienryhmäopetusta lapsille, jotka eivät voi työskennellä isoissa luokissa. Mikkolan koulussa on lisäksi tunne-elämän tuen EMO-luokkia, lähikouluun tai STEPPI-luokalle liian haastavien oppilaiden F-luokkia, autismin kirjon oppilaiden G-luokkia sekä pidennetyn oppivelvollisuuden ja vaikeimmin kehitysvammaisten H-luokkia. Alueellisten erityisluokkien määrää on lukuvuoden 2019 alussa lisätty yläkouluissa.

Kalliomaan koulun vaativan erityisen tuen ryhmät ja konsultaatiopalvelu on suunnattu kaikille kouluille. Koulun tilat siirtyivät kesällä 2019 Ohkolasta Kellokosken sairaalan alueelle. Vuosina

2018-2019 oppilaita on ollut noin 100. Loppuvuodesta 2019 laadittiin erityisen tuen ja oppilashuollon järjestämiseen kolmivuotinen yhteistyösopimus. Lautakunta on ottanut aiemmin kantaa opiskeluhuollon psykologi- ja kuraattoripalveluiden saatavuuden ongelmiin ja jatkossa näiden palveluiden jatko-ohjaus tapahtuu Keusoten kautta, jolloin tuusulalaisten oppilaiden palvelut voivat heikentyä myös jatkossa.

Arvioinnin johtopäätökset

- Oppilaskohtainen kustannus on noussut vuonna 2019, mihin on ollut syynä kasvanut etäopetus sekä väistötilat. Sisäilmaongelmien korjauksen viivästyminen tuottaa myös etäopetuksen kustannuksia.
- Kouluruokailusta on tullut diplomit päiväkotien osalta. Kirkonkylän, Mikkolan ja Linjamäen koulujen osalta diplomien haku on käynnissä. Myös Riihikallion kesäruokailu oli onnistunut kokeilu, jota jatketaan seuraavana kesänä.
- Kellokosken lukion oppilasmäärä on kasvanut ja keskiarvot nousivat lukioissa.
- Tuusulan oppilasmäärissä ei vielä ennen vuotta 2019 näkynyt laskua, eli oppilasmäärä on ollut noususuuntainen. Tämä voi olla yksi syy erityisen tuen oppilaiden määrän kasvuun. Tehostetun ja erityisen tuen oppilaat ovat pääosin integroituina yleisopetuksen luokkiin, joten heidän tukipalvelunsa sekä opettajien jaksaminen on hyvä turvata riittävillä tukitoimilla.

Tarkastuslautakunnan suositukset

- Kasvuennusteiden perusteella alueellinen palvelusuunnittelu on erittäin merkityksellistä. Palveluverkkosuunnitelman tulee olla päivitetty kunkin tilanteen mukaan ja sen noudattaminen on tärkeää, jotta voidaan kustannustehokkaasti reagoida kulloiseenkin tilanteeseen siten, että koulutuksen lähipalveluita on kasvualueilla tarjolla. Tämä tukisi myös väestönkasvun suotuisaa kehitystä.
- Hävikkiruokaa muodostuu etenkin koulujen ja päiväkotien loma-aikoina. Ikäihmisten syömisestä laajentaminen, hävikkiruokan hyödyntäminen ja jako esimerkiksi vähävaraisille on suositeltavaa hävikkiruokan hyödyntämiseksi. Tätä on Tuusulassa jo tehtykin.
- Opiskeluhuollon kuraattori- ja psykologipalvelujen saatavuus on turvattava jatkossakin, toimintamalleja tulee tiivistää ja selkeyttää yhteistyössä Keusoten kanssa.
- Palveluverkkosuunnitelman ja sisäilmakorjausten viivästyminen on kustannus- ja terveysriski, jota tulee tarkasti seurata. Esimerkiksi Monion kilpailutuksen ongelmien kaltaisia tapahtumia ja niistä johtuvia viivästymisiä tulee pyrkiä kaikin keinoin välttämään.

Lautakunta kiittää

- Kasvatus- ja sivistystoimialaa ruokapalveluiden hyvästä tasosta ja huomauttaa, että lukioden keskiarvon nousu on erinomaista mainosta Tuusulan kunnalle. Kasvatus- ja sivistystoimiala voidaan nähdä tulevaisuudessa merkittävänä vetovoimatekijänä.
- Lautakunta on aiemmin huomauttanut päivähoidon yksityisten palveluntuottajien valvonnasta ja Tuusula on ottanut käyttöön Kuuma-kuntien yhteisen yksityisten palveluntuottajien valvontakäsikirjan. Lautakunta pitää tätä hyvänä kehityksenä.

5.2 Kulttuurilautakunta

Tässä osiossa tarkastelemme kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan kulttuurin palvelualueita.

Kirjastopalvelut hyvinvoivassa Tuusulassa

Tuusulan pääkirjastolla, Jokelassa ja Kellokoskella on järjestetty vuoden aikana lukuisia tapahtumia. Osa niistä on suunnattu senioreille, osa runouden ystäville ja osa lapsille. Näihin osallistuminen on varmasti lisännyt kuntalaisten hyvinvointia ja toivottavasti tuonut lisätyön lisäksi vaihtelua työntekijöiden arkeen.

Kirjastoauto Kirre on ajanut syksystä alkaen uudella aikataululla. Keväällä järjestettiin asiakaskysely, johon oli mahdollista vastata joko sähköisesti tai paperisella vastauslomakkeella. Asiakkaat olivat vastausten perusteella tyytyväisiä palveluun.

Museo- ja kulttuuripalvelujen vireä ja henkistä hyvinvointia lisäävä toiminta

Tuusulan kulttuurikasvatussuunnitelmat Kultsu ja Taika-Kultsu takaavat kaikille tuusulalaisille koululaisille tasa-arvoisen mahdollisuuden kokea paikallista kulttuuria.

Vuoden 2019 tavoitteena on ollut laajentaa ja kehittää kulttuurikasvatusta varhaiskasvatukseen ja lukioon. Varhaiskasvatuksen Taika-Kultsu suunnitelma valmistui syksyllä ja se otetaan käyttöön vuoden 2020 alussa. Se on työväline varhaiskasvatuksen arkeen. Kunnan kulttuurin, kirjaston ja museon palvelut on koottu yhteen paikkaan Taika-Kultsun verkkosivuille www.tuusulankulttuurikasvatus.fi, josta ne ovat helposti tavoitettavissa.

- Museoiden kävijämäärä lisääntyi yli 17 % edellisvuodesta.
- Halosenniemen kehittämissuunnitelma käynnistyi viime vuonna. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta käsitteli kehittämissuunnitelmaa kokouksessaan 27.2. Kehittämissuunnitelma kattaa vuodet 2019 - 2028, joiden aikana talo, sauna ja puutarha kunnostetaan ja pysäköintialuetta laajennetaan.

- Halosenniemessä on ollut vuoden aikana taiteen ystävien kovasti arvostamia näyttelyitä. Teemalla ”Pyhät on pihlajat pihalla” aloitettiin. Yleisölle esiteltiin Pekka Halosen maisemamaalauksia.
- ”Naisia tupa täynnä” - näyttely oli suosittu ja kesti 8.9. saakka. Vierailijoita oli peräti 25 000. Loppuvuoden kruunasi ”Taide pitkä, elämä lyhyt – Halosenniemen museo 70 vuotta”.
- Taiteilijakoti Erkkolassa oli myös vilkas näyttelyvuosi. Helmikuussa 6.2. avattu Heli Laaksosen ”Ilman loppu- Maalauksia margariinirasiaan, puulle ja muulle” oli yleisömenestys. Kesän aikana syyskuulle saakka juhlittiin talon isäntää, sydänten miestä, runoilija J. H. Erkköä. Hänen syntymästään on 170 vuotta.
- Loppuvuoden näyttely oli nimeltään ”Muistatko Lumikin, Tuhkimon ja Punahilkkan?” Pääosassa olivat Grimmin satujen hahmot: Punahilkka, Lumikki, Tuhkimo ja Prinsessa Ruusunen.
- Strategian mukaisen vireän Tuusulan tavoitteisiin kuuluu kulttuuritarjonnan monipuolisuus ja laatu, jonka seurauksena matkailu alueella lisääntyy. Tähän liittyy Tuusulanjärven tuotteistaminen ja sen myötä liikunnan lisääminen alueella.
- Toteutuminen on aluillaan ja yhteistyö Tuusulanjärven alueen ja kulttuuritoimijoiden kanssa on aktiivista.
- Fjällbon kehittämissuunnitelma eteni hyvin ja paljon myös mediassa huomiota saanut laituri toteutettiin
- Kotiseutupäivät kesällä 2019 oli onnistunut tapahtuma. Päivät keräsivät Tuusulaan n. 3000 vierailijaa.

Arvioinnin johtopäätökset

- Kulttuuripalveluille on tarvetta, sillä kävijä- ja osallistujamäärä kulttuuripalveluissa on kasvanut. Vain noin yksi prosentti kunnan budjetista kuluu kulttuuripalveluihin. Kuitenkin ne ovat hyvin näkyvä osa sekä kuntalaisten arkea että kunnassa vierailevien palveluja.

Tarkastuslautakunnan suositukset

- Vahvistetaan edelleen Tuusulan imagoa kulttuurikuntana. Samalla, kun rakennetaan uutta, vaalitaan myös arvokasta kulttuuriperintöä. Näin kunta nähdään elävänä ja monipuolisena paikkana asua ja elää.
- Henkilöstö on sitoutunut kulttuurikasvatussuunnitelmaan ja tekee laadukasta työtä Tuusulan koululaisten kanssa. Pidetään ihmisistä huolta siten, että museo- ja kulttuurialan asiantuntijamme viihtyvät hyvin Tuusulassa. Heidän tekemistään arvostamalla myös kasvatussuunnitelmat toteutuvat.

5.3 Vapaa-aikalautakunta

1000 e	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Tuotot	912	1007	984	982	1197	1046	943
Kulut	-3649	-3521	-3521	-3576	-4813	-4997	-4914
Kate	-2737	-2514	-2537	-2594	-3616	-3951	-3971

Vapaa-aika -palvelualue sisältää seuraavat palveluyksiköt:

- Alueellinen nuorisotyö ja tapahtumapalvelut
- Liikuntapaikat ja ulkoilupalvelut
- Uimahalli- ja terveysliikuntapalvelut

Nuoriso- ja liikuntatyö kunnissa ovat laeissa (nuorisolaki ja liikuntalaki 1/2017) säädettyjä peruspalveluita. Nuorisolain tavoitteena on edistää nuorten osallisuutta ja vaikuttamismahdollisuuksia sekä kykyä ja edellytyksiä toimia yhteiskunnassa. Liikuntalain tavoitteena on edistää mm. eri väestöryhmien mahdollisuuksia liikkua ja harrastaa liikuntaa sekä väestön hyvinvointia ja terveyttä.

Alueellinen nuorisotyö toteutti alkuvuodesta useita isompia osallisuushankkeita kuntalaisten ja nuorten kanssa mm. Osbulanit, talojen sisustushanke ja erilaisia retkiä ja tapahtumia.

Koulunuorisotyön malli laadittiin yhdessä oppilaiden, koulun ja sidosryhmien kanssa. Mallin käyttöönottoa ja suunnitelmaa käynnistettiin keväällä ja alkusyksyn aikana. Muun muassa kuudesluokkalaisten luokkatoiminnan tukeminen ja kahdeksannen ja yhdeksannen luokan tyttöjen Kimmakammari käynnistettiin. Seitsemäsluokkalaisille järjestettiin Vesiturvapäivät osana Liikkuva koulu -ohjelmaa. Kevätkirmaisusta on viime vuosina muodostunut iso harrastetapahtuma, jossa juoksujen lisäksi viime vuonna järjestettiin muun muassa e-sport-tapahtuma jäähallilla.

Lähiliikuntapaikat rakennettiin Lepolan ja Rusutjärven koulujen sekä Kellokosken yläkoulun yhteyteen oppimis- ja liikkumisympäristöiksi. Hankkeet valmistuivat syksyllä 2019.

Aluehallintovirasto myönsi Tuusulan kunnalle pihojen rakentamiseen kaikkiaan 215 000 euroa.

Urheilukeskuksen BMX-radan tarveselvitys valmistui keväällä ja kaavaillulle rata-alueelle teetettiin pohjatutkimus ja käynnistettiin radan esisuunnittelu. Talviliikunnan palvelut saivat laajasti kiitosta Sikokallion ja ensilumen latujen, Jokelan ulkojäiden ja latujen sekä Tuusulanjärven latujen ja matkaluisteluradan kunnossapidon osalta.

Monitoimihallihanketta valmisteltiin syksyn aikana ja AVIn rahoitussuunnitelma hankkeiden osalta päivitettiin. Urheilukeskuksen uusi pysäköintialue valmistui syksyllä. Alueen rakentamisen periaate ohjaa myös tulevien vuosien hankkeiden yhteydessä rakennettavia pysäköintialueita.

Sarvikallion virkistysalueen kehittämisprojekti valmistui elokuussa, jolloin Tuusulan taiteiden yön yhteydessä pidettiin alueen juhlalliset avajaiset. Uudenmaan virkistysalueyhdistyksen, ympäristökeskuksen ja kunnan yhteishanke nosti alueen kävijämäärät jyrkkään kasvuun. Tuusulanjärven luontoliikuntakohteista muun muassa Koskenmäen ja Pappilan venevalkamat saatiin viimeistelytöitä lukuun ottamatta valmiiksi.

Uimahallin kävijämäärä (n. 235 000) jäi jonkin verran arvioidusta, mikä laski toimintatuottojen kertymää. Liikuntapaikkojen kunnossapitomenot ylittyivät johtuen pääasiassa runsaslumisesta talvesta ja kaluston kunnossapitomenoista.

Investoinnit ovat toteutuneet pääasiassa suunnitellusti ja lisänneet merkittävästi alueen vetovoimaa muun muassa Tuusulanjärvellä. Alueelliset työohjelmat ovat parantaneet pienempien investointien ja kehittämishankkeiden toteutumista.

Toimintatulojen vähennyttyä vapaa-aikapalveluiden nettomenot/asukas olivat 102,85 euroa (2018 102.36).

Arvioinnin johtopäätökset

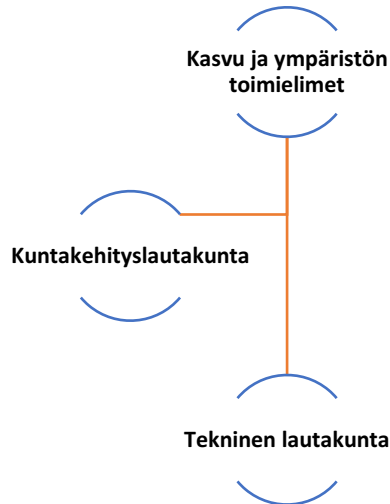
- Vapaa-ajanlautakunta on huomioinut ja edistänyt nuorten osallisuutta ja vaikutusmahdollisuuksia liikunnan suhteen.
- Virkistysalueiden kunnossapito sai kiitosta niiden käyttäjiltä.
- Hyvät liikunta- ja ulkoilumahdollisuudet lisäävät Tuusulan vetovoimaa.

Tarkastuslautakunnan suositukset

- Koulunuorisotyön mallia tulee myös jatkossa kehittää oppilaiden kanssa.
- Tulevien investointien lähtökohtina tulee olla mm. kestävä kehitys, yhteisöllisyys ja monikulttuurisuus.

6 Kasvun ja ympäristön toimialue

6.1 Kuntakehityslautakunta

Olennaiset tapahtumat palvelualueella

Maanmyyntitulot olivat 8,8 milj. euroa. Maankäyttösopimuskorvauksia oli tuloutettavissa 0,6 milj. euroa yli talousarvion.

Kaavoituksen käynnistämissopimuksia seurantakaudella solmittiin yhteensä 5 kpl ja maankäyttösopimuksia seurantakaudella allekirjoitettiin 10 kpl. Kirkonmäen asemakaava-alueella tehtiin lopullisia luovutuskirjoja 2 kpl ja Jätintien asemakaava-alueella 2 kpl.

Maanhankintaa on tehty Focus-alueella ja Vaunukankaan alueella ja Riihikalliossa. Maanhankinnan kokonaismäärä oli noin 101 ha ja maanhankintamenot olivat 3,3 milj. euroa. Lisäksi maanhankintarahaa käytettiin yhteensä noin 0,5 milj. euroa Rykmentinpuiston osamaksuihin.

Keskeiset tapahtumat:

- Tuusulan keskustan yleissuunnitelma etenee.
- Palvelukeskushankkeen valmistelu etenee. Tuusulalla ja HOK-Elannolla on aiesopimus hankkeen eteenpäin viemiseksi.
- Vuoden 2020 juhla-Asuntomessut ovat hyvässä vauhdissa Rykmentinpuiston työpaikka-alueen suunnittelu on edennyt.

Lainvoiman saivat seuraavat Etelä-Tuusulan asemakaavat: Upokaskuja, Kirkonmäki, Högberginhaara 10, Päiväkoti Martta Wendelin, Jätintie, Kirkonkylän kampus, Isokarhunkierto, Urheilupuisto ja Ydinkeskusta-kortteli 8067. Lisäksi Kellokosken taajaman Linjapuisto II – asemakaava sai lainvoiman ja Anttilan tilakeskuksen Europan 15 –kilpailu saatiin päätökseen.

Vuoden 2019 aikana hyväksyttiin asemakaavat:

Upokaskuja

Kirkonmäki

Isokarhunkierto

Päiväkoti Martta Wendelin

Högberginhaara 10

Kirkonkylän kampus

Ydinkeskusta 8067

Sulan työpaikka-alue I

Häriskivi

Höylääjäkuja 1

Jätintie

Arvioinnin johtopäätökset

- Tarkastuslautakunta on huomionnut positiivisen kehityksen yleiskaavatyössä ja maanhankinnassa. Valmistelussa olevien Focus-alueen, Sulan ja Rykmentinportin työpaikka-alueiden asemakaavojen myötä myös Etelä-Tuusulan työpaikkatonttivaranto on näin ollen tulevaisuudessa kohenemassa.

Tarkastuslautakunnan suositukset

- Toimia työpaikka-alueiden asemakaavojen lisäämiseksi Tuusulassa, jotta työpaikkatonttivarantoa voidaan kohentaa riittävästi kattamaan lähivuosien kysynnän. Huomioiden myös MAL-sopimuksen mukaisen asuinrakentamista koskevan kaavoitusvelvoitteen.
- Yleiskaavatyön ja maanhankinnan edetessä voidaan asemakaavojen tuottamaa tonttivarantoa kehittää myös tulevaisuudessa vastaamaan kysyntää.
- Kasvun ja ympäristön toimialueella on kaksi toimielintä (lautakuntaa) ja toimialue jakaantuu useaan palvelualueeseen. Ulkopuolinen lukija ei pääse tilinpäätöksen kirjausten perusteella kiinni, kuinka toiminta on organisoitu toimialueella. Lautakunta suosittaa, että toimialueella kirjataan palvelualueittain sen toiminta-ajatus sekä se, mitä tehtäviä sillä on, joita voi verrata "Olennaisiin tapahtumiin palvelualueella" (tavoitteet ja niiden toteutuminen).
- Toimialueelle kohdistuu kunnan 32 tavoitteesta noin puolet, joten lautakunta suosittaa niiden toteutumisesta toimialueen ja/tai palvelualueen tekemää analyysia. Etenemämerkintä 0 – 5 ei ulkopuoliselle kerro, mitä tuli tehtyä ja mitä jäi tekemättä asetetuista tavoitteista.
- Tavoiteseurannassa kohtaan "Toimenpiteisiin ja riskien seurantaan" tehdyt tapahtumakirjaukset eivät ulkopuoliselle kuvaa tavoitteen toteutumista tai toteutumisen etenemää tai kohdattuja haasteita.

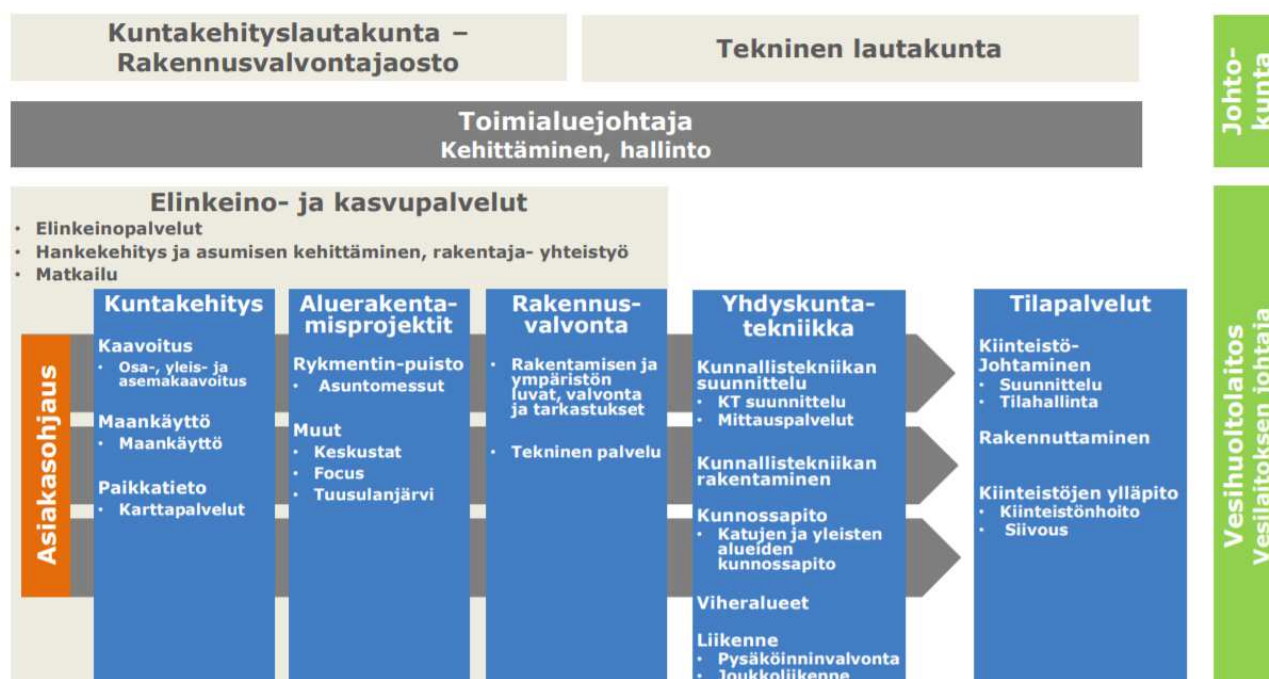

6.2 Tekninen lautakunta

Seuraavassa osiossa tarkastellaan yhdyskuntatekniikan ja tilapalvelun yleisten tavoitteiden ja strategian toteutumista vuoden 2019 aikana.

Toiminta-ajatus

Teknisen lautakunnan tehtävänä on tuottaa kuntalaisille yhdyskuntatekniikan palveluja, huolehtia kunnan omasta toimitilarpeesta ja huolehtia terveellisestä ja turvallisesta ympäristöstä yhdessä kunnan muiden sidosryhmien kanssa. Lautakunnan tavoitteena on luoda ja ylläpitää kuntalaisia ja sen työntekijöitä varten turvallinen ja viihtyisä asuin-, työ-, liikenne- ja vapaa-ajan ympäristö sekä edistää ja ylläpitää kunnassa laadukkaita joukkoliikennepalveluja.

Yhdyskuntatekniikka

- strategian mukaista sujuvaa, hyvinvoivaa ja vireää Tuusulaa rakentamassa

Kunnallistekniikan rakentamishjelmassa vuodelle 2019 otettiin sen hetkisen tilanteen perusteella suunnitteluun muun muassa seuraavat kohteet:

- Rykmentinpuiston kaava-alue
- Lahelanpelto II kaava-alueen 1-vaihe ja 2-vaihe
- Puustellinmetsän kaava-alue
- Monion vesihuoltosiirrot
- Asuntomessuille väliaikaiset työt
- Puistometsäntien liittymän rakentaminen Kulloontielle alikulkuineen
- Esikunnanpolun rakentaminen
- Epinkoskentien rakentaminen
- Aropellon kaava-alueen kunnallistekniikan rakentaminen, alkoi heinäkuussa
- Kellokoskella Koulutien ja Kuntotaipaleen liittymä
- Kunnan kustannusosuuksilla rakennettu Koskenmäen ja Lahelantien kiertoliittymiä

Rakentamissuunnittelun lisäksi kunnallistekniikan suunnittelu on avustanut kaavoitusta Sulan, Focuksen, Hyrylän keskustan, Häriskiven, Urheilukeskuksen, Pähkinämäentien ja Rykmentinportin suunnittelussa.

Tilakeskusta ja kaavoitusta on avustettu Monion, Martta Wendelinin, Riihikallion ja Kirkonkylän koulukeskusten ja päiväkotien suunnittelussa. Puistosuunnittelussa on osallistuttu pääosin Peltokaaren ja Puustellinmetsän puistojen suunnitteluun ja rakennuttamiseen.

Mainittakoon yksittäisenä esimerkkinä se, että Riihikalliossa päätettiin parantaa liikenneturvallisuutta kansalaispalautteen perusteella. Syksyllä 2019 valmistui Kotkantie-Haukantie-risteykseen liikenneympyrä. Parannusten jälkeen jalankulkijoiden, ennen kaikkea vanhusten ja koululaisten liikkuminen on turvallisempaa. HSL:n bussit pääsevät myös kulkemaan sujuvammin alueella.

Seurannassa 21.1.2020, Teknisen lautakunnan kokouksessa todettiin:

"31.12.2019 kunnallistekniikan rakentamiseen on käytetty yhteensä 13,9 M€ eli 79 % ko. investointeihin varatusta talousarviosta. Kunnan kustannusosuuksiin varatuista rahoista on käytetty n. 7 M€, eli n. 91% talousarviosta."

Päällystysurakatöissä kertyi päällysteneliöitä 98.600 m², tästä kunnossapidon uudelleenpintauksia n. 32.000 m².

Suurin yksittäinen investointikohde on Kantatie 45 Koskenmäen kiertoliittymän parantaminen ja Maantien 139 parantaminen välillä Vaunukangas- Koskenmäen liittymä. Siihen budjetoitiin 6,3 milj. euroa. Hanke eteni hyvin, kokonaiskustannukset ovat n. 7,3 milj. euroa jakaantuen myös vuodelle 2018 ja vähentyen vuodelta 2020.

Vuoden 2019 tavoitteena on ollut, että nostamme kuntalaisten hyvinvointiin vaikuttavien viheralueiden hoidon tasoa päivittämällä viheralueiden hoitoluokitusta. Elokuussa aloitettujen kolmen uuden urakan osalta on luokitusta nostettu Jokelassa, Kellokoskella, Tuusulan keskustassa ja Nummiharjussa.

Myös Tuusulan järven ympäristöä on rakennettu.

Arvioinnin johtopäätökset

- Kunnallistekniikkaan liittyviä investointeja ja kohteita on ollut paljon vuoden 2019 aikana. Sama kehitys jatkuu. Tämä merkitsee painetta nostaa kunnossapidon määrärahoja.

Tarkastuslautakunnan suositukset

- Huolellinen suunnittelu varmistaa hankkeitten etenemisen ja säästön kuluissa. Tässä on mitä ilmeisimmin onnistuttu. Kun oman työn osuus vähenee, alihankkijoiden suorittaman työn laadunvalvontaan tulee kiinnittää erityistä huomiota. Ammattitaitoinen henkilöstö tähän tehtävään on varmistettava myös jatkossa.

Tilapalvelut

- tavoitteena hyvinvoivan ja vireään Tuusulan toimivat ja terveelliset tilat

Tärkeimmät vuonna 2019 edistettävät, palveluverkkosuunnitelman kohteet ovat olleet:

Monio

- Korvaa Hyrylän lukion, kansalaisopiston, musiikkiopiston ja lasten taidekoulun nykyiset tilat.
- Tavoitteena oli käynnistää Monion rakentaminen 6/2019. Rakennuttajaksi valittiin Skanska-Caverion ryhmittymä. YIT valitti päätöksestä.
- Kunta päätti kilpailuttaa hankkeen uudelleen.
- Uusi kilpailutus tulee valtuuston päätettäväksi kesään 2020 mennessä. Jos kilpailutus ratkeaa tuolloin, Monio olisi valmis vuonna 2023, eli viivästyy n. kahdella vuodella
- Alun perin suunnitellusta elinkaarimallista on luovuttava.

Päiväkoti Martta Wendelin

- Päiväkodin hankesuunnitelma on hyväksytty ja kaava vahvistettu. Toteutussuunnittelu on alkamassa. Kirkonkylän hankesuunnitelma on hyväksytty ja suunnittelijavalinnat on tehty.
- Suunnittelun kilpailutus etenee.
- Uudisrakennushanke tulee korvaamaan Mikkolan, Väinölän, Hyrylän, Etelärinteen ja Kievarin päiväkodit.

Kirkonkylän monitoimikampus

- Sisältää alakoulun ja päiväkodin.
- Korvaa nykyisen kirkonkylän koulun ja Mattilan päiväkodin kiinteistöt.

Riihikallion monitoimikampus

- Korvaa ja laajentaa nykyistä koulukeskusta samalle tontille.
- Riihikallion koulun strategiset kehittämissuunnitelmat on hyväksytty ja hankesuunnittelu on käynnistetty.
- Uudet väistötilat valmistuivat kesän aikana.

Rykmentinpuiston monitoimitalo

- Sisältää yhtenäiskoulun ja monitoimitalon sekä erityiskasvatuksen tiloja.
- Tonttia tullaan käyttämään asuntomessuilla 2020 pysäköintialueena.

Lahelan monitoimitalo

- Kyseessä uudisrakennushanke.
- Yhtenäiskoulun esi- ja tarvesuunnittelu on käynnistetty.
- Ruotsinkylän koulu jatkaa toimintaansa Lahelan yhtenäiskoulun valmistumiseen saakka. Väistötilat sinne valmistuivat myös kesällä 2019. Toimintapisteen lopullinen kohtalo on vielä auki.

Kunnantalo

- Tavoitteena on ratkaista kunnantalon toimitilojen tulevaisuus.
- Työntekijät ovat nyt hajaantuneet väistötiloihin. Väliaikaisissa tiloissa työskentelyajan tulisi olla mahdollisimman lyhyt.

- Kunnan toimintojen sijoittumiseen keskusta-alueella on useita skenaarioita. Asia on monimutkainen ja myös yhteistyökumppaneiden kanssa on käyty neuvotteluja.

Väliaikaisena ratkaisuna on jouduttu vuokraamaan väistötiloja v. 2019 seuraavasti

- Riihikallion koulun väistötilat 2036 brm², vuokra 69 275 €/kk, 33,66 €/brm²/kk
- Ruotsinkylän koulun väistötilat 500 brm², vuokra 16 333 €/kk, 32,23 €/brm²/kk
- Entuudestaan väistötiloja on Hyökkälän ja Kirkonkylän koululla sekä Jokelan paloasemalla.
- Yhteensä väistövuokrat noin 176 401,78 €/kk, mikä tekee noin 2,12 M€ /vuosi. Painetta uusien rakennusten valmistumiseen siis on.

Rakennusten osalta on tullut myös valmista, joista esimerkkeinä Rusutjärven koulun lähiliikuntapaikka ja Jokelan kirjaston muutostyöt.

Jokelan tiilitehtaan alueen korjaus- ja kehittämistöihin on esitetty 75 000 euron lisämäärärahaa. Kiinteistönhoitoon liittyen kesällä 2019 saatiin hoidettua useissa kohteissa vesikattojen ja julkisivujen maalaustöitä ja muita kiinteistönhoitoon liittyviä muutostöitä.

Palveluverkkosuunnitelman toteuttaminen tehdään huomioiden kunnan uudet väestösuunnitteet – uusien yksiköiden koko, palveluverkon tiivistäminen sekä Iloisen oppimisen Tuusula - käsikirjan periaatteet.

Arvioinnin johtopäätökset

- Palveluverkkosuunnitelman mukaiset tehtävät etenevät, vaikka Monion kohdalla tuli uusi kilpailutus.
- Kunnantalon ratkaisu odottaa vielä, kunnes Hyrylän keskustan suunnitelmat selkiintyvät. Kunnan työntekijät jatkavat työtään kuka missäkin.
- Tuuskodolle on löytynyt käyttöä ja rakennusta on muokattu työntekijöiden tarpeisiin sopivaksi.
- Tilinpäätöksen Strategiset indikaattorit osiossa todetaan, että sisäilma-asioissa on saatu yhteistyömuotoja kehitettyä ja tilanteita rauhoittumaan.

Tarkastuslautakunnan suositukset

- Viivästyksille ei ole voitu mitään. Kuitenkin kunnan työntekijöiden, koululaisten ja opettajien työympäristön, terveellisen sisäilman ja hyvinvoinnin varmistamiseksi kannattaa jatkaa hankkeiden edistämistä sinnikkäästi.
- Palveluverkon uudistaminen sekä yksikkökohtaiset ratkaisut pienentävät terveydellistä ja taloudellista riskiä.

7 Yhteisten palvelujen toimialue

Yhteiset palvelut toimialueen toiminta käynnistyi 2019 vuoden vaihteessa. Yhteiset palvelut koostuvat neljästä palvelualueesta: Talouden ohjaus, hallintopalvelut, asiakas- ja henkilöstöpalvelut sekä kehittäminen ja tietohallinto. Uuden toimialueen tavoitteena on tuottaa parempaa palvelua niin kuntalaisille kuin kunnan sisäisille asiakkaille. Seuraavassa kertomusvuoden oleelliset tapahtumat.

Talouden ohjaus

Talouden ohjauksessa kehitettiin johdon raportointipalvelua Kuntaria. Raportista tehtiin informatiivisempi sekä visuaalisempi lisäämällä seurannan kannalta kiinnostavia suoritetietoja sekä grafiikkaa. Uudet toiminnan ja talouden seurannan kuukausiraportit otettiin käyttöön maaliskuussa. Palvelualueella jatkettiin talouden prosessien uudistamista ja keskittämistä sekä valtionhallinnon julkisen talouden raportoinnin muutoksien eli Kuntatieto-ohjelman toteuttamista.

Vuositavoite 3

Hyödynnämme verkkomaksamisen ja -kaupan mahdollisuuksia. Etenemä 4; käyttöönotto kevään 2020 aikana.

Vuositavoite 32.2

Toteutamme kunnan palveluverkkosuunnitelmaa hankkeita priorisoiden. Tavoitteenamme on, että 2023 kunnan ja vesihuoltoliikelaitoksen lainamäärä on yhteensä enintään 200 M€. Etenemä 3; Riskeinä: Vuosittaiset investoinnit nousevat jopa yli 50 milj. euron, kun investointien priorisoinnista vaihteistamisesta ei päästä sopimukseen. Joudumme hankkimaan vielä lisää väistötiloja, joiden kustannukset ovat nousseet rajusti markkinatilanteen takia, jolloin maksetaan markkinavuokraa kunnan ulkopuolelle ja sisäiset vuokrat vähenevät kunnan omien tilojen jäädessä tyhjiksi. Ei selvinnyt mitä jäi tekemättä, eikä selvinnyt riskien vaikutus toimenpideluettelossa oleviin suoritteisiin

Hallintopalvelut

Hallintopalveluissa toimitettiin eduskuntavaalit ja europarlamenttivaali sekä niihin liittyvät ennakoöänestykset. Holhoustoimen edunvalvontapalvelut yksikkö toimi uusitulla nimellä ja vain yleiseen edunvalvontaan keskittyvällä tehtäväkentällä, kun talous- ja velkaneuvonta siirtyi oikeusaputoimistolle ja sosiaali- ja potilasasiamiehen tehtävät Keski-Uudenmaan sotelle vuoden alussa.

Asiakas- ja henkilöstöpalvelut

Asiakas- ja henkilöstöpalveluissa resursseja suunnattiin työhyvinvoinnin ja työsuojelun kehittämiseen, uusi työsuojelupäällikkö aloitti kunnan palveluksessa kesäkuussa. Henkilöstöpalveluiden keskitettyä tukea uudistettiin ja toimialueita kunnantalon sisäilmaongelmiin liittyvissä asioissa työterveyden kanssa.

Vuositavoite 12; Riskeinä riittämättömät resurssit, kuntalaisten kiinnostus ja yhteistyön haasteet.

- Käynnistämme uuden turvallisuusjohtamisen mallin mukaisen toiminnan ja viestimme siitä. Etenemä 4; Ei selvinnyt mitä jäi tekemättä.
- Otamme kuntalaiset ja järjestöt mukaan toimintaan ja suunnitteluun (mm. Turvallisuusillat, turvallisuuskoulutukset ja -tempaukset). Etenemä 4; Ei selvinnyt miten järjestöt ja kuntalaiset ovat mukana toiminnassa ja suunnittelussa.

- Kehitämme kunnan valmiussuunnittelua (muutamme lohkokeskukset matalamman kynnyksen valmiuskeskuksiksi, otamme järjestöt mukaan valmiusorganisaatioon). Etenemä 4; suunnitelma suunnittelun pohjaksi tehty, työ jatkuu seuraavina vuosina.

Vuositavoite 15.1; Riskeinä: Riittävä osallistujamäärä koulutuksiin ja sitoutuminen koulutuksiin. Työterveyshuollon resurssit ja mahdollisuudet tarjota kunnan tarpeisiin erilaisia palveluita. Palkkarahojen puuttuminen uudelleensijoitusprosessissa.

- Sitoutamme henkilöstön oman toiminnan kehittämiseen. Etenemä 4; Ei selvinnyt riskien vaikutus toimenpideluettelossa oleviin suoritteisiin
- Toteutamme valmennuskokonaisuuksina: työyhteisötaidot, valmentava johtaminen, Lean, fasilitointi ja osallisuuden edistäminen sekä toimeenpanokyvyn parantaminen ja sähköisten alustojen käyttäminen. Etenemä 3; Ei selvinnyt mitä jäi tekemättä, eikä selvinnyt riskien vaikutus toimenpideluettelossa oleviin suoritteisiin.
- Hyödynnämme tehokkaammin työterveyshuollon työhyvinvointipalveluita. Etenemä 4; Ei selvinnyt riskien vaikutus toimenpideluettelossa oleviin suoritteisiin.
- Sujuvoitamme uudelleensijoitettavien prosesseja. Etenemä 5; Riskinä oleva palkkarahojen puuttuminen uudelleensijoitusprosessista ei näyttänyt vaikuttavan tavoitteen saavuttamiseen.
- Kehitämme palkkausjärjestelmää. Etenemä 4; Riskeinä: Tasa-arvosuunnitelmaa ja palkkalisien määrittelyjä ei saada päivitettyä ja rekrytoinnit lisäävät eriarvoistavaa palkkausta. Ei selvinnyt riskien vaikutus toimenpideluettelossa oleviin suoritteisiin tai tavoitteiden saavuttamiseen.

Kehittäminen ja tietohallinto

Kehittäminen ja tietohallinto palvelualueella keskeisenä kehittämisasiana oli kuntatasoisen kehittämismallin uudistaminen, jonka osana valmisteltiin kehittämis- ja tavoitesalkkujärjestelmän käyttöönotto. Toisena keskeisenä painopisteenä oli Keusoten toiminnan jatkuvuuden ja ICT-palveluiden häiriöttömän toiminnan turvaaminen sekä laadukkaan käyttäjätuen tarjoaminen uuden kunnan ja Keusoten henkilöstölle siirtymävaiheessa.

Vuositavoite 3

Otamme käyttöön palvelunhallintajärjestelmän ja valmistelemme asiakashallintajärjestelmän käyttöönottoa. Etenemä 3; Ei selvinnyt mikä jäi tavoitteesta tekemättä ja miltä osin riskit vaikuttivat tavoitteiden toteutumiseen. Riskeinä resurssipuutteet ja prosessikuvausten puuttuminen sekä niiden kokonaisvaltainen tarkastelu.

Tarkastuslautakunnan suositukset

- Yhteiset palvelut voisi arvioida kirjaamiensa riskien vaikutusta palvelualueiden tuloksellisuuteen ja suoritettujen toimintojen tarkoituksenmukaisuuteen.
- Yhteiset palvelut tuottavat toimintaedellytyksiä koko organisaatiolle, joten tuloksellisuudella ja tarkoituksenmukaisuudella on merkittävä arvo toimialueen saavutuksia arvioitaessa.

Riskienhallinta

2014 riskienhallinnassa oli kirjaus: Kunnan keskeisenä haasteena on pystyä huolehtimaan jo käytössä olevan laajan kiinteistökannan ylläpidosta ja uusimisesta.

2015 riskiymppyrässä oli arvioitu sietämättömäksi riskiksi hajanainen yhdyskuntarakenne, laaja palveluverkko ja kasvava korjausvelka. Vanhenevat kiinteistöt ja ajanmukaisten toimitilojen puute voi olla uhka tuottavalle työnteolle, kuntalaisten ja henkilöstön terveydelle sekä kunnan brändille niin asukkaiden kuin työntekijöidenkin kannalta.

Vuosien 2016 - 2018 riskiymppyrässä kiinteistöihin ja infraan kohdistuva kasvava korjausvelka oli luokiteltu merkittäväksi riskiksi ja vuonna 2019 tuntuvaksi riskiksi. Vanhenevat kiinteistöt ja ajanmukaisten toimitilojen puute voi olla uhka tuottavalle työnteolle, kuntalaisten ja henkilöstön terveydelle sekä kunnan vetovoimalle ja imagolle.

Vuonna 2018 riskiymppyrään lisättiin sisäilmaongelmat ja niistä aiheutuvat seuraamukset, joka merkittiin suoraan sietämättömäksi riskiksi. Riski on myös 2019 riskiymppyrässä, josta kiinteistöihin ja infraan kohdistuva kasvava korjausvelka riski oli poistettu.

Voidaan todeta, että sietämätön riski laukesi vuonna 2019 ja sen seurauksena tehtiin kertaluonteisia alaskirjauksia ja arvonalennuksia 9,8 M€ ja päätettiin lähivuosien 150 M€ investointiohjelma korvausrakentamiseen. Yhteisissä palveluissa valmistellaan ”Sisäinen valvonta ja kokonaisvaltainen riskienhallinta Tuusulan kunnassa” -ohjetta.

2019 Riskiymppyrässä on yksi (1) sietämätön ja yhdeksän (9) merkittävää riskiä, joiden merkittävyyden kehityssuuntaa on arvioitu.

Sietämätön riski

— Sisäilmaongelmat ja niistä aiheutuvat seuraamukset; ei muutosta, ennallaan.

Merkittävä riski

- Kunnan velkataakka ja investoinnit; merkitys nousussa.
- Kuuden sotien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden saavuttaminen; merkitys nousussa.
- Kunnan ja asumisen vetovoiman riittävyys; ei muutosta, ennallaan.
- Hyrylän keskustan toteutuksen viivästyminen; ei muutosta, ennallaan.
- Edunvalvonnassa onnistuminen; ei muutosta, ennallaan.
- Joukkoliikenteen palvelutason riittävyys; ei muutosta, ennallaan.
- Kunnan organisaation ja johtamisjärjestelmän uudistuksen toimeenpanossa onnistuminen; merkitys on laskenut.
- Kunnan profiloituminen elinkeinotoiminnassa, yritystonttikaavojen valmistuminen ja tonttien myynti; merkitys on laskenut.
- Kyberturvallisuushkien kasvaminen, jatkuvuudenhallinta ja tietoliikennehäiriöt; merkitys on laskenut.

Arvioinnin perusteella näyttää siltä, että kunnan velkataakka ja investoinnit sekä Keski-Uudenmaan sotien toiminnalliset ja taloudelliset haasteet ovat nousemassa sisäongelmien seuraksi sietämättömän riskin asemaan.

Merkittävyysarvioinnin perusteella on havaittavissa, että merkittävän riskin kategoriaan on nousemassa

- Hajanainen kehittäminen ja toimintatavat ottaen huomioon rajalliset resurssit.
- Laajan ja tehottoman palveluverkon kustannukset ja korjausvelan kasvu.

Riskienhallintaa tarvitaan varmistamaan strategian ja tavoitteiden toteutumista, toimintaedellytyksiä ja toiminnan jatkuvuutta. Lisäksi se voi auttaa tunnistamaan uusia toimintamahdollisuuksia. Riskienhallinnalla varmistetaan myös talouden ja toiminnan laillisuutta ja tuloksellisuutta sekä hyvää hallintotapaa.

Ylin johto vastaa riskienhallinnan organisoinnista sekä tehtäväjaoista. Riskienhallinnan järjestämiseksi on sovittava rooleista ja huolehdittava koko organisaation sitoutumisesta. Erityisesti johdolta edellytetään uskottavaa ja riittävän näkyvää sitoutumista. Johto ei voi delegoida kokonaisvastuuta, sen sijaan riskienhallintaan liittyviä käytännön tehtäviä voidaan delegoida.

Tarkastuslautakunta suositaa

- Riskin muuttuessa merkittävästä sietämättömäksi riskiksi on odotettavissa nopeita suunniteltuja tai suunnittelemattomia panostustarpeita, jotka haastavat kunnan toimintaa ja sen toimintaedellytyksiä.
- Kollektiivinen riskienhallinta on riskienhallinnan edellytys, jota kuitenkin pitää aktiivisesti johtaa. Jokaisella toimialueella voisi olla riskienhallinnan koordinaattori, jotka yhdessä kunnan johdon kanssa (kuntatoimiala) arvioivat, aktivoivat ja edistävät riskienhallinnan toteutumista. Näin toimialueella olisi sen johdolle ja esimiehille tuki jokapäiväisessä riskienhallintatyössä ja ymmärryksen jakamisessa (OTO, osa-aikainen, päätoiminen tarpeen mukaan).

7.1 Henkilöstö

Vuosi 2019 oli kolmas peräkkäinen muutosten vuosi, jossa henkilöstö on tehtäviään suorittanut.

Tuusulan kunnan organisaatorakennetta uudistettiin ja 1.1.2019 alkaen siirryttiin yhden toimialan malliin. Kuntatoimiala jakaantuu kolmeen toimialueeseen: Kasvu ja ympäristö, Sivistys ja Yhteiset palvelut. Päätöksenteossa aloitti vuoden alusta Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta.

Uudenmaan sote-kuntayhtymä aloitti toimintansa 1.1.2019. Lähes kolmasosa kunnan henkilöstöstä siirtyi kuntayhtymään eli sosiaali- ja terveystoimen henkilöstö sekä neljä henkilöä tukipalveluista. Henkilöstön osalta pitkän ajan määrä- ja työsuhdetarkastelut eivät enää anna tarkoituksenmukaista kuvaa tilanteesta. Vuosi 2019 on seurannan uusi nollavuosi, johon tulevana vuosina absoluuttisia lukuja voidaan verrata.

Muutoksia liittyen henkilöstöön tapahtui kaikilla toimialueilla. Johtamisjärjestelmää ja johtamisen foorumeita on tarkasteltu vielä alkuvuodesta. Konkreettisia toimenpiteitä olivat mm. kokousten ja johtoryhmien kokoonpanojen ja toimintatapojen muodostaminen erityisesti kuntatoimialalla ja yhteisissä palveluissa. Kunnan johtamisjärjestelmää on kehitetty merkittävästi ja toimintaa järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla.

Tilinpäätöskirjaukset antavat hyvän kuvan henkilöstönäkökulmasta merkittävän muutoksen työympäristössä. Numeraalista vertailua edellisvuosiin ei ole tarpeellista tässä arviointikertomuksessa muodostaa.

Tavoitteena on ollut vähentää sairauspoissaoloja ja parantaa työhyvinvointia sekä henkilöstön tyytyväisyyttä johtamiseen ja esimiestyöhön. Seurantaan käytetään henkilöstökyselyn tuloksia. Työtyytyväisyyden mittausta toteutettiin syksyllä 2019, joista kertomuksessa mainittiin niiden parantuneen.

Vuonna 2019 sairauspoissaolot olivat kasvussa. Sairauspoissaoloja oli keskimäärin 14,4 kalenteripäivää henkilöä kohden (vuonna 2018 oli 13,7 päivää). Sairauspoissaolojen suhteellinen

osuus nousi verrattuna vuoteen 2018. Henkilökunnasta 26,7 %:lla ei ollut lainkaan sairauspoissaolopäiviä (22,6 % vuonna 2018).

Työtapaturmien aiheuttamat sairauspäivät lisääntyivät verrattuna vuoteen 2018. Sivistystoimen työtapaturmista johtuneet poissaolot ja erityislasten aiheuttamat tapaturmat lisääntyivät huomattavasti.

Arvioinnin johtopäätökset

- Tehdyillä toimenpiteillä sairauspoissaolojen määrää ei ole saatu laskemaan.
- Työhyvinvointikortin suorittamiseen liittyvä koulutus on saanut hyvää palautetta, joilla on ollut merkitystä tuntemuksiin työhyvinvoinnista.
- Tulevina vuosina on panostettava sairauspoissaolojen hallintaan ja työn ohjeistuksia kehittäen tarttua työtapaturmien ehkäisyyn.

Riskienhallinta

Tilinpäätöksessä on mainittu kohdassa toiminnalliset riskit "Henkilöstön osaamisen kehittäminen ja uudistumiskyky, työhyvinvointi ja jaksaminen" hallintakeinona seuraavat näkökulmat:

- Uudistumiskyvyn ja tavoitteiden saavuttaminen, hyvä johtaminen ja henkilöstön osaamisesta huolehtiminen.
- Muutostilanteissa osallisuuden ja yhteisöllisyyden varmistaminen ja yhteiskehittäminen.
- Esimiesten ja henkilöstön kouluttaminen, henkilöstön osaamisen kehittämisohjelma kytkettynä käynnissä oleviin muutoksiin.
- Palveluverkon suunnittelussa yhteisöllinen työskentely ja hyvä viestintä mahdollistaa ennakkointia ja muutokseen varautumista.

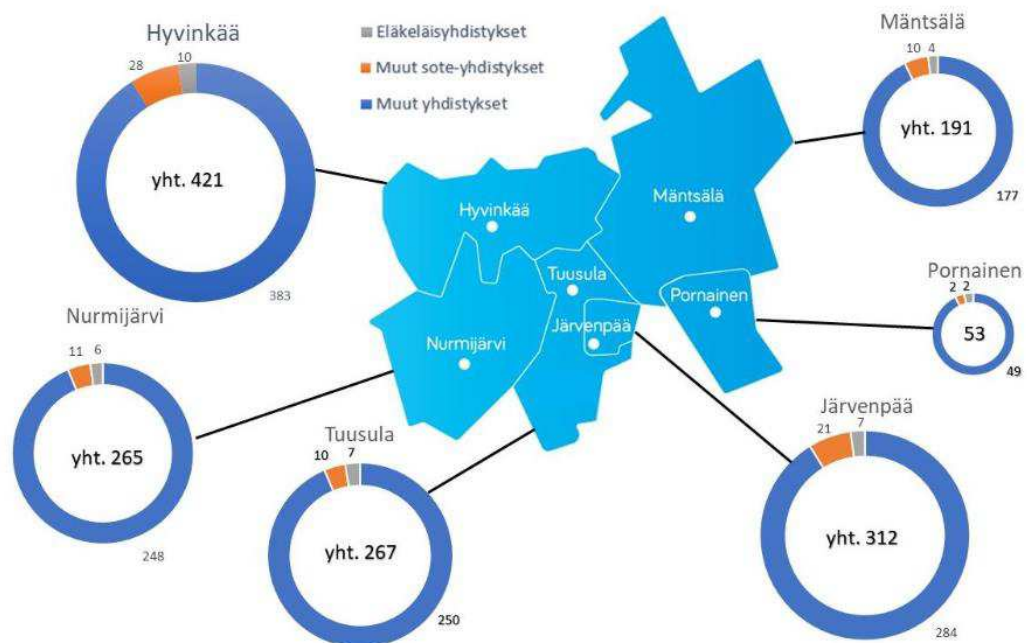
Vertailtaessa osavuosisikatsauksen II/2019 tuntuvaan riskin kehityssuunta "Riskin merkittävyys noussut" tilinpäätöksen kehityssuuntaan "Riskin merkittävyys laskenut" voidaan havaita merkittävä kehittyminen. Osavuosisikatsauksessa II/2019 todetaan, että henkilöstö on kuormittunutta ja kehittämiselle ei tahdo jäädä aikaa. Tilinpäätöksessä todetaan, että kehittämisresursseihin on panostettu ja uuden kehittämisjohtajan myötä vahvistettu laajaa kehittämisosaamista. Kunnassa osaamisen kehittämistä tuetaan. Tärkeissä tehtävissä työskenteleville on mahdollistettu laajojakin koulutuskokonaisuuksia. Kunnassa opetushenkilöstölle järjestetyt Veso-päivät ovat olleet monipuolisia ja laadukkaita. Sisäistä kouluttamista on lisätty, kunnan oma työhyvinvointikorttikouluttaja on kouluttanut jo n. 400 työhyvinvointikorttia.

Tarkastuslautakunnan suositukset

- Yleisesti työelämässä on sellainen vahva käsitys, että kun saa itse vaikuttaa tulevaan siten, että kysytään, kuinka haluaisin tehdä, mitä haluaisin tehdä jne. muutos tuntuu aivan eri tavalla helpolta ja myönteiseltä, jopa vaihtelulta entiseen. Eli riskin hallintakeinoissa esiin nostetut osallisuus ja aito osallistaminen ovat ensiarvoisen tärkeitä asioita.
- Paljon on saatu viimeisessä vuosikolmanneksessa henkilöstöriskin hallintaan positiivista toteumaa. Lautakunta suositaa, että tilinpäätökseen kannattaa tehdä lyhyt analyysi onnistumisesta ja kirjata esiin selkeämmin millä toimilla riskiarviota kyettiin laskemaan neljän kuukauden aikana merkittävästi. Näillä analyyseilla on organisaatiossa esimerkin voima ja mallinnus sille, että asioille voidaan oikeasti luoda positiivisia ratkaisuja.

Strategian tavoitteena oli kuntalaisten palvelukokemuksen parantaminen, minkä edistämiseksi käynnistettiin syksyllä 2019 yhteisökäytössä olevien tilojen tarkastelu. Alueellinen HYTE-yhteistyö aloitettiin Keusoten, maakunnan ja kuntien kesken. Alueellinen HYTE-ryhmä muodostettiin Keusote-kuntien ja Keusoten edustajista ja alueellinen HYTE-suunnitelma hyväksyttiin Keusoten valtuustossa. Hyvinvointikertomus hyväksyttiin valtuustossa 10.6.2019. Kumppanuuksia tuettiin ja rakennettiin kolmannen sektorin toimijoiden, kuten seurakunnan, järjestöjen, yritysten, kuntayhtymien ja muiden etujärjestöjen kanssa. Strategian mukaisena tavoitteena oli myös viedä käytäntöön kunnan osallisuusmallin toimintatavat ja kehittämistoimenpiteet. Osallisuusmallia vietiin teoiksi esimerkiksi pitämällä avoimia kunnanhallituksen kokouksia, kehittämällä kunnan asiakaspalvelua sekä keräämällä tietoa kunnan asukkaiden tyytyväisyydestä palveluihin. Osallistuvan budjetoinnin päätöksiä tehtiin yhdessä ja myös asukkaiden omaehtoista toimintaa mahdollistettiin.

KESKI-UUDENMAAN YHDISTYSKARTTA

Lähde: Keusote

Arvioinnin johtopäätökset

- Kiitämme hyvinvoinnin edistäjien valintaa, mikä antaa toimijoille myönteistä signaalia sekä kannustaa jatkamaan kuntalaisten hyvinvointia edistävää työtä.
- Kunnan strategiassa on useita Keusote-kuntayhtymään liittyviä osia, joiden arviointi ja seuranta on erittäin työlästä. Strategian tavoitteet ovat hyviä ja tarpeellisia, mutta Tuusulan edunvalvonnan seuranta suhteessa Keusoteen sekä siitä vastaavat henkilöt kunnan sisällä tulisi määritellä selkeästi.
- HYTE-lautakunnan virkamiesten ja luottamushenkilöiden työ on käynnistynyt aktiivisesti ja suurimpaan osaan selkeistä, mitattavista tavoitteista on päästy tavoiteaikojen puitteissa. Tarkastuslautakunnan nimetyille edustajille on myös annettu mahdollisuus osallistua säännöllisesti hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnan kokouksiin.

Tarkastuslautakunnan suositukset

- Vastuun kirkastaminen Keusoten suhteen. Selkeän konseptin luominen sille, miten kunnanvaltuustoa pidetään ajan tasalla ja kuinka strategian Keusotea koskevat osat toteutuvat on välttämätöntä tavoitteiden seurannan kannalta. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen sekä talouden tasapainottamisen näkökulmasta Tuusulan tulee olla aktiivinen jäsenkunta, joka on reaaliaikaisesti tietoinen Keusoten tapahtumista sekä mahdollisista lisäkustannuksista.
- Yhteisökäytössä olevien tilojen terveys ja turvallisuus on varmistettava. Mikäli ne ovat esimerkiksi sisäilmaongelmista huolimatta edelleen käytössä, käyttäjiä on informoitava huolellisesti asiasta.
- Terveys- ja hyvinvoinnin edistämisen lautakunnan osalta ei vuonna 2019 tullut omaa selkeää toimintakertomusta, vaan tiedot olivat jakautuneet hajanaisesti Yhteiset palvelut-toimialan alaisuuteen. Tavoitteiden toteutumisen seurannan kannalta olisi suotavaa, että Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunnalla olisi selkeästi oma toimintakertomus.

9 Tuusulan Vesi

Vesihuoltoliikelaitoksen toiminnan kuvaus

Vesihuoltoliikelaitos sisältää kolme palveluyksikköä: vesilaitoksen, viemärlaitoksen ja huleveden. Toiminnalliset suunnitelmat ja tavoitteet laaditaan liikelaitostasolle ja ne sisältävät kaikki palveluyksiköt.

Kuluttajalle liikelaitos toimittaa laatuvaatimukset täyttävää vettä, joka hankitaan Tuusulan seudun vesilaitoskuntayhtymältä. Jätevedet liikelaitos viemäriä ja johtaa Keski-Uudenmaan vesiensuojeluliikelaitoskuntayhtymän (KUVES) verkostoon. Erillisviemäroidyillä toiminta-alueilla liikelaitos johtaa hulevedet (sadevedet ja perustusten kuivatusvedet) hallitusti vesistöihin. Vakautta ja toimintavarmuutta pidetään yllä mm. yhteistyössä naapurilaitosten kanssa. Tehtäviin kuuluu vesihuoltoverkoston suunnitteleminen, rakennuttaminen, verkoston hallinta ja kunnossapito sekä suunnitelmallinen saneeraustoiminta.

Asiakkaina on yli 8300 kulutuspaikkaa ja 38 605 asukasta, jotka saavat vesihuoltopalvelut. Näihin sisältyy neuvonta, tonttijohtojen liitostyöt, laskutus ja sopimusasiat. Laskutettavassa vesimäärässä ja jätevesimäärässä ei ole tapahtunut suuria muutoksia vuodesta 2013 lähtien, koska asukasmäärä ei ole kasvanut. Jätevesimääriin vaikuttaa myös vuosittainen sademäärä. Veden ja jäteveden käyttömaksuihin sekä liittymismaksuihin ei ole suunniteltu muutosta vuodelle 2019.

Saneerausvelan kasvaessa on tavoitteena saneeraustoiminnan suunnittelu- ja toteutusprosessien parantaminen uudella henkilöstöresurssilla. Tavoitteena on myös keskittyä asiakkaiden tonttijohtojen saneeraukseen. Kehitystoimintaan sisältyy myös kunnan sisäisen yhteistyön ja toteutuksen kehittäminen saneerauskohteissa, joissa saneerataan samalla katurakenne ja vesihuolto.

Riskien hallinta

Seuraavassa lyhyesti riskeistä. Kustannussäästöjen vuoksi verkoston, vesilaitteiden, jätevedenpumppaamoiden kunnossapidon ja hoidon taso laskee ja korjausvelka kasvaa. Vesihuollon toimintavarmuus saattaa kärsiä.

Rankkasateet aiheuttavat riskin jätevesiverkoston ja hulevesiverkoston sekä pumppaamoiden tukkeutumiselle ja tulvimiselle. Sateisen vuoden kulut voivat olla noin 15% suuremmat. Tukkeutumisesta ja putkirikot aiheuttavat vahinkoja kolmansille osapuolille ja korjauskustannuksia liikelaitokselle, noin 100 000-200 000 € vuodessa. Riskejä syntyy myös suppeasta organisaatiosta. Myös osa vesiliikelaitoksen henkilöstöstä on siirtymässä eläkkeelle.

Vuoden 2019 toteutuma

Tuusulan Vedelle asetettu tuottovaatimus on 6,5 % peruspääomasta. Tuusulan Vesi toteutti tämän tavoitteen tulouttaen Tuusulan kunnalle 487 500 €.

Tuusulan Vesi teki muutoksen talousarvioesitykseen 2019 toisen osavuositarkastuksen yhteydessä. Käyttötalouteen tehtiin määrärahamuutos 200 000 € tulon lisäyksenä ja toimintamenoihin 100 000 € menojen pienennyksenä. Lisäksi investointeihin tehtiin 500 000 € määrärahan muutos menon pienennyksenä.

Huleveden omat toimintatuotot eivät kattaneet toimintakuluja vuonna 2019. Jäteveden toimintatuotoissa on vielä toistaiseksi mukana hulevesiin kohdistuvia tuloja. Hulevesiverkoston toiminnan kattaminen omalla tulo-rahoituksella vaatii kunnan päätöksen hulevesien järjestämistavasta sekä sen perusteella Tuusulan Veden taksarakenteen muuttamisen.

Kuluttajien talousveden käyttö jatkoi viime vuosien tapaan maltillisen käytön trendiä.

Vuosi 2019 oli normaalivuotta sateisempi.

Vesijohtoja saneerattiin ennätysmäärä noin 5,5 km/a. Vesijohtovuotoja laitoksen runkojohdoissa oli vuoden aikana 26 kappaletta, mikä on 10 kpl enemmän kuin edellisenä vuonna.

Tuusulan Vedessä on henkilöstö perinteisesti viihtynyt hyvin ja vaihtuvuus on ollut vähäistä. Vakansseja Tuusulan Vedellä on 17. Uutta insinöörin virkaa ei ole kahdesta yrityksestä huolimatta saatu täytettyä.

Tuusulan Veden taksoihin ei tullut muutoksia vuoden 2019 aikana. Yleistä vesihuollon hintatasoa voidaan vertailla ns. vesihuoltomaksujen laskennallisella vertailuhinnalla, johon sisältyy käyttö- perus- ja liittymismaksut (lähde: VVY Venla, tunnuslukujärjestelmä). Tuusulan Veden vertailuhinta helmikuussa 2019 oli 5,08 €/m³, joka oli noin 12 % valtakunnallista keskiarvoa 5,72 €/m³ pienempi (vaihteluväli 3,55 – 9,50 €/m³, OK-talo).

Arvioinnin johtopäätökset

- Tuusulan Veden tuottovaatimus on 6,5 % peruspääomasta. Tavoite toteutui ja liikelaitos tuloutti Tuusulan kunnalle 487 500 €.
- Hankeinsinöörin rekrytointi epäonnistui toistaiseksi. Varojen käyttöä ja tuloksellisuutta arvioitiin Tuusulan Veden johtokunnalle kuukausittaisesti tuotetun raportointitiedon pohjalta.

Tarkastuslautakunnan suositukset

- Kiinnitetään edelleen huomiota vesijohtojen saneeraukseen, vaikka yhteistyö ja töiden rytmitys muiden kunnan toimijoiden kanssa on tiivistä.
- Hulevesien osalta joudutaan vielä tekemään päätöksiä lakimuutosten vuoksi (Vesihuoltolaki ja Maankäyttö- ja rakennuslaki) siinä kuinka hulevedet järjestetään, kuinka suojataan pohjavesiä ja miten muutokset vaikuttavat taksoihin.

10 Keski-Uudenmaan ympäristökeskus

Keski-Uudenmaan ympäristökeskus huolehtii sopijakuntiansa kanssa ympäristöterveydenhuollon ja ympäristönsuojelun tehtävistä asiakkaidensa ja ympäristön parhaaksi tuottaen laadukkaita, taloudellisia ja tasapuolisia palveluja.

Sopijakuntien maksuosuuksien palautukset/lisämaksut

	TA 2019	TP 2019	Palautus/lisämaksut (-)
Järvenpää	668 688,48	639 236,40	29 453,94
Kerava	520 648,44	531 842,71	-11 199,23
Mäntsälä	426 238,85	452 801,19	-26 601,69
Nurmijärvi	755 305,76	749 184,14	6 143,13
Tuusula	834 001,75	794 947,62	39 075,07
Yhteensä	3 204 883,28	3 168 012,05	36 871,23

Positiivinen toimintakate merkitään siirtovelaksi ja palautetaan yhteistoimintasopimuksen mukaisesti sopijakunnille ottamalla huomioon kuntakohtaiset tulot ja menot.

Tuusulanjärven kunnostushanke siirtyi vuoden alussa Keski-Uudenmaan vesiensuojelun liikelaitoskuntayhtymältä (KUVES) Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen hoidettavaksi. Myös Järvenpään alueella toteutettava ”Hulevedet haltuun - Loutinoja kuntoon” siirtyi Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen vastuulle. Ympäristökeskus jatkaa VILKKU Plus-hanketta, johon osallistuu sopijakunnista Mäntsälä, Nurmijärvi ja Tuusula.

Keski-Uudenmaan ympäristölautakunta on käsitellyt Vantaanojan vesienhoidon toimenpideohjelmaa 2017 -2027 sekä ympäristökeskuksen sen pohjalta tekemää erillistä Keski-Uudenmaan toimenpideohjelmaa, jossa on esitetty kaikkiaan 38 ympäristökeskuksen sopijakunnille kohdennettua vesienhoidon toimenpidettä.

Tarkastelussa keskitytään Keski-Uudenmaan toimenpideohjelman painopisteisiin

TAVOITE	TOIMENPIDE	TULOS / VAIKUTUS
Pelloilta tulevan kuormituksen vähentäminen	- Sarsalanojan ja Mäyräojan valuma-alueilla on lisätty talviaikaista kasvipeitteisyyttä ja kannustetaan viljelijöitä lisäämään kerääjakasvien viljelyä, ravinnekuidun ja -kalkin käyttöä. - Mäyräojan kunnostus	- Vähentää kiintoaineksen erodoitumista ja ravinteiden huuhtoutumista vesistöihin. - Ravintokuidun mukana tuleva hiili toimii myös ilmastomuutoksen hillitsemisessä. - Tulvariski pienenee.

Jätevesien käsittelyn tehostaminen, jätevesivuotojen minimoiminen	— Nykyisen jätevedenpuhdistamon korvaaminen uudella puhdistamolla tai jätevesipumppaamolla, josta jätevedet johdettaisiin siirtoviemärillä Klaukkalaan puhdistettavaksi.	— Hillitään Nurmijärven Kirkonkylän jätevedenpuhdistamon ohitusjuoksutuksia, joille se on herkkä ylivirtaamakausina.
Pohjavesiä suojeleva maankäytön suunnittelu	— ELY-keskus on kesällä 2019 käynnistänyt ”Eri kaavatasojen käyttömahdollisuudet pohjavesien suojelussa” -hankkeen. Hankkeen tarkoituksena on suojelusuunnitelmien päivittäminen	— Hanke tutkii, kuinka pohjavesiasioiden hallintaa kunnan alueella voitaisiin edistää eri tasoisten kaavojen avulla.
Vesistöjen ekologisen tilan parantaminen	— Maanviljelyn vesiensuojelu-toimenpiteitä on edistetty VILKKU Plus-hankkeella	— Estetään ravinteiden joutuminen vesistöihin.
Arvokkaiden pienvesien turvaaminen	— Järvenpään Loutinoja-hankkeessa toteutetaan luonnonmukaisen hulevesien hallinnan toimintamallia kaupungin keskustaa halkovan puron valuma-alueella.	— Pyritään elävöittämään kaupunkiympäristöä, edistämään pienvesiluonnon säilymistä ja parantamaan Tuusulanjärven tilaa.
Haja-asutuksen jätevesien käsittelyn tehostaminen varsinkin aroilla alueilla	— Vesijohtoverkon laajentaminen — Hulevesien käsittely ja johtaminen — Selvitetään Tuusulanjärven valuma-alueen viemärointi ja sen laajentamistarve.	— Keski-Uudenmaan ympäristökeskuksen tiheään rakennettujen vesistöjen ranta-alueiden pohjaveden puhtaus turvataan.
Kalakantojen luontaisen lisääntymisen turvaaminen	— Haarajoen padon kalatien järjestäminen	— Auttaa kalakantojen luontaista lisääntymistä. — Toteutuessaan kalatie mahdollistaa vaelluskalojen nousun ja kudun koko Keravanjoen alueella.

Tuusulanjärven kunnostus	— Ravintoketjukunnostus (nuottaus ja petokalastukset), hapetus ja kasvillisuuden niitto. Ankeriaan istutus. — Kaukjärvenpuiston edustalla, eteläpään väylästä, kirkkorannassa, Gustavelundin ja Suvirannan edustalla ruoppausta. — Rantamo-Seittelin edustan reunoilla niittoa.	— Levähaitat vähentyneet, kesäaikaiset ravinnepitoisuudet vähentyneet, vaikka kuormitus ei ole vähentynyt. — Rantojen ja puiston käyttökelpoisuuden parantaminen, maisema parantunut. — Näkymän avaus järvelle
---------------------------------	---	--

Arvioinnin johtopäätökset

- Kaikilta osin tehtyjen toimenpiteiden vaikutus ei ole selvinnyt tai vaikutus jäänyt tulkinnanvaraiseksi. Osasyynä voi olla, että suunnitelmat ja työ jatkuu vuoteen 2027 ja toimenpiteiden vaikutus näkyy vasta pidemmän ajan kuluessa.

Tarkastuslautakunnan suositukset

- Pelloilta tulevan kuormituksen vähentäminen ja Tuusulanjärven kunnostus ovat toisiaan tukevia toimintamalleja, jotka tukevat Tuusulan strategianmukaista kehittämistä.
- Tuusulanjärveä ei ole Tuusulan keskusta-alueella Järvenpään tapaan juurikaan hyödynnetty.
- Edellytykset ja resurssit turvata alueen elinvoimaisuus ja kuntoon saattaminen on turvattava.

11 Konserniyhteisöt ja kuntayhtymät

Kuntakonserniin kuuluu 12 tytäryhtiötä, 9 kuntayhtymää ja kaksi osakkuusyhtiötä.

11.1 Konserniyhteisöt

Tuusulan kuntakonserniin kuuluvat yhtiöt ja yhteisöt.

Kunnan omistusosuus näkyy nimen perässä.

- Tytäryhtiöt Tuusulan kunnan kiinteistöt Oy 100
- Kiinteistö Oy Riihikallion lähipalvelukeskus 100
- Kiinteistö Oy Riihikallion Päiväkotikeskus 100
- Tuusulan Kansanopiston Oy 91
- Kellokosken Jäähalli Oy 74
- Kiinteistö Oy Tuusulan Vanha Kunnantalo 67
- Kiinteistö Oy Tuusulan Lahelankankaan toimitalo 62
- Kiinteistö Oy Keravan ja Tuusulan Paloasema 60
- Tuusulan Tenniskeskus Oy 53
- Tuusulan Jäähalli Oy 51
- Tuusulan Tekonurmi Oy 51
- Jokelan Tekonurmi Oy 51

Kuntayhtymät ja osakkuusyhtiöt

Tuusula kuuluu 9 kuntayhtymään ja kahteen osakkuusyhtiöön.

- Keski-Uudenmaan koulutuskuntayhtymä 31,2
- Keski-Uudenmaan vesi kuntayhtymä 24,6
- Keski-Uudenmaan sote-kuntayhtymä 19,8
- Keski-Uudenmaan vesiensuojelun liikelaitoskuntayhtymä 16,5
- Eteva kuntayhtymä 4,1
- Uudenmaan päihdehuollon kuntayhtymä 3,2
- Helsingin seudun liikenne -kuntayhtymä 3,0
- Uudenmaan liitto kuntayhtymä 2,9
- Helsingin ja Uudenmaan Sairaanhoidopiirin kuntayhtymä 2,3

Osakkuusyhtiöt

- Keski-Uudenmaan Työterveys Oy 33,8
- Uudenmaan Työterveys Oy 32,2

Konsernin toiminnan ohjaus

Tuusulan valtuusto hyväksyi Tuusulan konserniohjeen 13.11.2017 § 193. Konserniyhtiöille on asetettu vuosittaiset toiminnalliset tavoitteet. Kaikki tytäryhtiöt raportoivat lisäksi seuraavat tunnusluvut tilinpäätöksensä yhteydessä konserniraportointia varten:

- Yhtiön toiminnan tuotot/toiminnan kulut %
- Nettotulos %
- Omavaraisuusaste %
- Suhteellinen velkaantuneisuus %
- Lainamäärä/asukas

Lisäksi tytäryhteisöt raportoivat riskeistä annetun erillisohjeen mukaisesti.

Konserniohjaus on määritelty konserniohjeessa ja hallintosäännössä. Konserniohjeen mukaisesti konsernijohto vastaa kuntakonsernin ohjauksesta ja konsernivalvonnan järjestämisestä. Kunnan konsernijohtoon kuuluvat kunnanhallitus, kunnanhallituksen konsernijaosto, pormestari, kansliapäällikkö ja talousjohtaja. Konsernijohto voi antaa ohjeita eri yhteisöjen hallintoelimiin valituille henkilöille. Kansliapäällikkö tai talousjohtaja käyttävät puhevaltaa kunnanhallituksen puolesta ja arvioivat omistajapolitiikan ja konsernin tavoitteiden toteumista sekä konsernirakenteen kehittämistarpeita.

Tytäryhteisöjä johtaa sen hallitus tai muu sitä vastaava elin, johon kunnan konsernijaosto nimeää jäsenet yhtiökokousedustajansa kautta. Kansliapäälliköllä tai talousjohtajalla tai muulla kunnanhallituksen erikseen nimeämällä edustajalla on aina läsnäolo- ja puheoikeus yhtiön hallituksen kokouksissa.

Olennaiset konsernia koskevat tytäryhtiöiden tapahtumat

Tuusulan kunnan kiinteistöt Oy tuottaa asiakkailleen turvallisia, laadukkaita ja kohtuuhintaisia koteja erilaisiin asumisen tarpeisiin. Yhtiö saavutti vuoden toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteensa. Yhtiö vakavaraisuus koheni, kun vuoden 2019 alussa yhtiön vuokra-asuntorahastoon perustuva rahoitusmalli purettiin ja samalla yhtiön omaa pääomaa vahvistettiin muuntamalla kunnan antamia lainasaamisia oman pääoman ehtoisiksi sijoituksiksi.

Tuusulan kunta perusti yhdessä Nurmijärven kunnan kanssa **Keski-Uudenmaan Työterveys Oy:n ja Uudenmaan Työterveys Oy:n**. Yhtiöt tarjoavat työterveyspalveluita osakaskuntien henkilöstölle sekä toimialueen yrityksille ja yrittäjille. Yhtiöiden toiminta käynnistyi vuoden 2018 alussa. Yhtiöihin liittyivät Mäntsälän kunta syyskuussa 2018 sekä Lohjan kaupunki, Karkkilan kaupunki, Vihdin kunta ja Perusturvakuntayhtymä Karviainen liittyvät 1.1.2020 lukien. Laajentumisen myötä yhtiöillä on paremmat edellytykset tuottaa palveluitaan jatkossa.

KOy Riihikallion palvelukeskuksen toiminta-ajatuksena on omistaa ja vuokrata palvelukeskuksessa sijaitsevia liiketiloja sekä hallita omistamiaan tontteja. Vuonna 2017 yhtiön tilat saatiin vuokrattua kokonaisuudessaan. Yhtiön tavoitteena on myydä tyhjänä oleva tonttinsa ja minimoida toiminnan kustannuksia ja kääntää toiminta voitolliseksi.

KOy Riihikallion päiväkotikeskus omistaa tilat, joissa toimii kunnan päiväkoti. Päiväkotikeskuksen sisäilmakorjaukset ja muut takuukorjaukset saatettiin päätökseen vuonna 2018. Neuvottelut rakennusyhtiön kanssa korjauskustannusten, vuokranmenetyksen ja yhtiölle aiheutuneen muun taloudellisen vahingon korvaamisesta olivat yhä kesken tilikauden päättyessä. Päiväkotikeskuksen sisäilmaseurantaa on jatkettu kunnan sisäilmatyöryhmässä. Tutkimuksia ja korjaustoimia jatketaan vuoden 2020 aikana.

KOy Lahelankankaan kiinteistössä tehtiin sisäilmatutkimuksia. Tutkimuksissa tehtyihin havaintoihin ja henkilökunnan oireiluihin perustuen hallitus on käynnistänyt kaikkien lattiamattojen uusimisen.

Kiinteistö Oy Hyrylän ostoskeskuksen hallinnollinen purkumenettely saatettiin päätökseen ja yhtiön toiminnot liitettiin kunnan toimintoihin.

Kertomusvuonna käynnistettiin toimenpiteet **Jokelan Tekonurmi Oy:n** purkamiseksi sekä toimintojen sulauttamiseksi kunnan toimintoihin.

Vuoden 2019 aikana kunta myi omistamansa **asunto Oy Vesitornipuiston** osakkeet 0,3 milj. euron kauppahinnalla.

Keski-Uudenmaan vesiensuojelun liikelaitosyhtymän (KUVES) peruspääoman alennus vuosina 2017 ja 2018 on kirjattu Tuusulan osalta noin 2 miljoonan euron arvonalennus.

Tytäryhtiöiden taloudellinen tuloksellisuus

Tytäryhtiöiden toiminnan tunnusluvusta on poimittu seuraavaan taulukkoon toiminnan tuottojen suhde toiminnan kulujen suhteeseen, joka kuvastaa toiminnan tuottoja toiminnan kuluihin nähden. Tästä suhteesta voidaan nähdä, miten hyvin toimintojen tuotot kattavat toimintojen kulut.

Taulukko: Kunkin tytäryhtiön toiminnan tuotot suhteessa toiminnan kuluihin % tilinpäätös vuosina (TP) 2018 ja 2019.

Tytäryhtiö/ Toiminnan tuotot/toiminnan kulut %	TP 2018(%)	TP 2019(%)
Tuusulan kunnan kiinteistöt Oy	116,98	108,22
Kiinteistö Oy Riihikallion lähipalvelukeskus	61,6	73,3
Kiinteistö Oy Riihikallion Päiväkotikeskus	225,99 TP 2017=416,05	ei tilinpäätöksessä
Tuusulan Kansanopiston Oy	82,0	180
Kellokosken Jäähalli Oy	96,5	106
Kiinteistö Oy Tuusulan Vanha Kunnantalo	125,33	101,82
Kiinteistö Oy Tuusulan Lahelankankaan toimitalo	100	85,34
Kiinteistö Oy Keravan ja Tuusulan Paloasema	306,39	291,27
Tuusulan Tenniskeskus Oy	122,1	125,9
Tuusulan Jäähalli Oy	88,97	93,58
Tuusulan Tekonurmi Oy	92,0	74,2

Jokelan Tekonurmi Oy (Toimenpiteet yhtiön sulauttamiseksi kunnan toimintoihin on aloitettu 2019)	Ei saatu tilinpäätöstä 2018 TP2016 =98 %	ei saatu tilinpäätöstä 2019 TP2017 =78,7%
--	---	--

Kuntakonsernin lainakanta

Emokunnan lainakanta oli vuoden lopussa 126,4 milj. euroa (lisäystä 26,7 milj. euroa) ja kuntakonsernin lainakanta 202,4 milj. euroa (lisäystä 39,5 milj. euroa). Kuntakonsernin lainakantaan sisältyy emokunnan lainakanta. Lainakannat ovat 2010 luvulla kunnalla 4,4 kertaistuneet ja konsernilla 3,4 kertaistuneet.

1000 euroa vuosi	Kunnan lainan määrä	Konsernin lainan määrä
2010	23 389	59 496
2015	52 296	106 754
2017	78 980	143 371
2018	98 599	162 944
2019	126 400	202 358

Taulukko: Kunnan ja konsernin lainojen yhdistelmä 2010, 2015, 2017-2019.

11.2 Kuntayhtymät

Kuntayhtymillä on pääsääntöisesti omat arviointielimensä.

Arvioinnin johtopäätökset

- Vuonna 2018 päätetyt konsernihallinnon uudistetut hallintomallit ovat olleet voimassa vuonna 2019. Tämä on selkeyttänyt kunnan johtamista ja valvontaa tytäryhtiöihin nähden.
- Työterveyshuollon osakaskuntien laajennus parantaa laatua ja tuo monipuolisuutta ja vakautta työterveyshuollon toimintaan.
- Kaikki tytäryhtiöt eivät ole saavuttaneet asetettuja tavoitteita 2019.